

HRVATSKI PLANINAR

GLASILO HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA

GOD. XXVII.

KOLOVOZ 1931.

BROJ 8.

GLAVNA SKUPŠTINA HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUSTVA

I. RAZVOJ I RAD H. P. D-a.

H. P. D., član »Saveza planinarskih društava Jugoslavije« i »Asocijacije slavenskih turista«, osnovano je g. 1874. za historijskih dana otvorenja hrvatskoga sveučilišta u Zagrebu po uzoru tadašnjih evropskih planinarskih društava. Po godini svoga osnutka ono je najstarije planinarsko društvo na slavenskom jugu i ujedno vršnjak istovrsnoga poljskoga društva »Polskie Towarzystwo Tatrzanskie« u Krakovu. Osnivači su mu bili domaći prirodoslovci: geolog i sveuč. profesor Dr. Đuro Pilar, Dr. I. K. Šloser-Klekovski, botanik i protomedik, Dr. J. Torbar, poslije predsjednik Jugosl. Akademije, i Lj. Vukotinović, politik, književnik i botanik, uz Gaja jedan od voda ilirskog preporoda. Potonja su trojica bili predsjednici društva do g. 1892. Tako je H. P. D. poput velikih pionira evropskog alpinizma niklo iz učenjačkog kruga i u svojoj mlađosti imalo više znanstveno nego planinarsko obilježje. Rodilo se pod okriljem znanosti, a iz trostrukih žive ljubavi: ljubavi za prirodu, ljubavi za domaće planine i ljubavi za narodni život. U krilu H. P. D-a udareni su temelji hrvatskoj floristici, geologiji, fauni itd. U početku brojilo je tek oko 250—300 članova, nije imalo podružnica izvan Zagreba, nego samo povjerenike u mjestima na podnožju naših planina, a članarina je iznosila 2 for. God. 1877. podiglo je društvo po nacrtu svoga odbornika inž. Milana Lenucia drvenu piramidu na vrhu Sljemena, a g. 1878. dobiva prvo sklonište u građkoj lugarskoj kući pod Sljemenom, gdje je kraj kuće dalo obzidati i urediti vrelo. U prvom 10-godištu društveni je rad uglavnom ograničen na bližnju i daljnju okolicu Zagreba (Medvednicu i Samoborske gore).

U drugoj periodi (1884.—1914.) društvo počinje izvoditi planinarske investicije: gradi g. 1889. na vrhu Sljemena (1035 m) željeznu piramidu, a zatim drvene piramide sa skloništima na samoborskoj Plešivici i Ivančici (1061 m) u Hrvatskom Zagorju i izvodi markacije putova na tim gorama i na Kleku; prireduje društvene izlete na Klek, Risnjak, Bjelolasicu i na Plitvička Jezera. Time se smisao za planinarstvo u Hrvatskoj tako razvio, da su se u to vrijeme izvan Zagreba još u tri grada osnovala samostalna planinarska društva: na Rijeci—Sušaku, u Osijeku i Zadru, koja su stajala sa H. P. D. u uskoj vezi. Još jače se stalo društvo razvijati poslije g. 1898., kadno su se uslijed promjene društvenih pravila počele osnivati podružnice, a društvo odlučilo izdavati svoje društveno glasilo »Hrvatski Planinar«, kojega je prvi broj izšao 1. VI. g. 1898. Na čelo društva došao je g. 1893. kao 4. predsjednik Miroslav grof Kulmer, koji je osobito pogodovao društveni rad u zagrebačkoj gori, napose u svojim šumama, u kojima su po njegovoj namisli i zasluzi izgrađeni i otvoreni udobni pu-

tovi: Elvirin i Miroslavovac. Time kao i podignućem visoke željezne piramide i izgradnjom gradske ceste g. 1895. otvoreno je zapravo Sljeme širemu krugu planinara i gradskih izletnika. O svojoj 25-godišnjici imalo je društvo 20 utečljitelja, 320 zagrebačkih članova, 57 članova podružnice »Visočica« u Gospicu, 47 članova podružnice »Strahinjčica« u Krapini i 50 članova podružnice »Papuk« u Požegi, ukupno 494 člana. Prvu je podružnicu osnovao g. 1898. pisac i veliki župan Bude Budislavljević, Srbin, koji je na poticaj poznatog alpinista, prof. Frischaufa u Grazu, živo sudjelovao pri osnivanju društva. Od g. 1898. počinje jači porast članstva i življim mar za planinarenje. Tomu su bila dva razloga: izdavanje društvenog glasila »Hrvatskog Planinara«, najprije pod uredništvom vrlo zaslужnog pисца i planinara pok. Dragutina Hirca, a zatim Vjekoslava Novotnoga, pa promjena pravila s uvedenjem podružnica s priličnom autonomijom. Požrtvovnim i ustrajnim radom zasluzni su za društvo i hrvatsko planinarstvo u to vrijeme mnogogodišnji odbornik i potpredsjednik, učenjak Dr. M. Kišpatić, tajnici Dragutin Lihl, Levin Šloser-Klekovski i učenjak Dr. Oton Kučera, društveni sveradža V. Novotni, mnogogodišnji blagajnici Tošo Malin i J. Exner i društveni graditelj ing. Milan Lenuci.

No mar za planinarstvo opet je jenjao, rad i život podružnicā utruuo, a broj članstva spao na niske grane (300 članova) u razdoblju 1903.—1910., za vrijeme oštih političkih borba protiv Madžara za narodnu samostalnost. U to razdoblje padaju tri važnija društvena događaja: podignuće male željezne piramide na samoborskoj Plešivici, izdanje knjige »Bosna i Hercegovina od Malldini-Novotnoga u sjajnoj opremi i s velikim brojem krasnih ilustracija i izdanje dvaju svešćica vodiča o Sv. Geri i Samoborskim gorama te o Sljemenu iz pera Vjekoslava Novotnoga.

U g. 1910. nastaje preokret i obnova u društvenom radu iz redova samih planinara. U društvo i odbor stupaju svježe mlađe sile, koje odmah pokreću »Planinarski Vjesnik« u »Vijencu« kao nastavak društvenog glasila »Hrv. Planinara«, što je g. 1909. prestao izlaziti. Taj je »Vjesnik« izlazio četiri godine pod uredništvom Josipa Pasarića, donoseći opise i članke o planinama Gorskoga Kotara i Velebita s velikim brojem lijepih reprodukcija uspjelih planinarskih fotografija. Za kratko vrijeme opet se razbudio interes za planinarstvo i oživljuju stare podružnice, kojima stoji opet na čelu velika i odlična posestrima »Visočica« u Gospicu pod uzornim vodstvom svoga požrtvovnoga predsjednika g. I. Gojtana, a javljaju se i nove, od kojih je najjača i najradnija podružnica na Rijeci—Sušaku pod vodstvom pothvatnoga i vršnoga planinara g. Dure Ružića, začetnika osnove o gradnji planinarske kuće na Risnjaku u g. 1914. Zaredali su pojedinačni i zajednički izleti u Gorski Kotar i na Velebit, na kojima je izvedena mala mreža planinarskih markacija, zasnovane su u sporazumu s podružnicama gradnje planinarskih kuća na Risnjaku i Visočici kraj Gospica i dviju planinarskih koliba na Južnom (Docima) i Sjevernom Velebitu (Zavižanu). Novi je odbor također snovao gradnju planinarskog hotela na Sljemu po osnovi svoga odbornika g. arh. J. Fischeru, ali je od te koristonosne osnove morao odustati radi pomanjkanja novčanih sredstava kao i radi odlučnog otpora starijih članova, pa je mjesto hotela podigao g. 1912. skromnu drvenu planinarsku kuću kraj stare gradske lugarnice troškom od 22.000 kruna. Pored toga obnovljen je g. 1914. »Hrvatski Planinar« kao posebno društveno glasilo s velikim brojem lijepih ilustracija i planinarskih opisa, pod vještim uredništvom odbornika g. J. Poljaka.

Društveni je rad bio prekinut za vrijeme svjetskoga rata, kada je broj članova od 940 u g. 1914. spao na 580 u g. 1917., u kojoj je društvo počelo opet

djelovati. Njemu su se vratili stari i pristupili novi članovi, pa je njihov broj do g. 1920. porastao na 2000.

Promjenom pravila djelokrug je društveni proširen na cijeli teritorij Kraljevine Jugoslavije, produljen mandat upravnog odboru od jedne na tri godine, povećana autonomija podružnica sniženjem prinosa matici od dvije trećine na jednu trećinu članarine. Sada se smisao za planinarstvo postepeno budi, javljaju se novi članovi iz svih krajeva, uskrsavaju ponovo stare i osnivaju se nove podružnice. God. 1921. ulaze u odbor mladi oduševljeni planinari i udaraju temelje za preporod društva u duhu modernoga planinarstva. Poslije Miroslava grofa Kulmera, koji je od g. 1893. do 1921. kroz 29 godina kao predsjednik vodio H. P. D. i za svoje velike zasluge i usluge hrvatskom planinarstvu u skupštini g. 1921. izabran za doživotnog začasnog predsjednika H. P. D-a, došao je na čelo društva kao predsjednik iskusni planinar, vješt pisac i foto-amater g. Dr. I. Krajač, koji je stvorio ideologiju i izradio radni program hrvatskoga narodnog planinarstva za više decenija, označujući mu put razvoja u smjeru Dinarskog gorskog sklopa.

Prvi se uspjeh novođog odbora video na velikoj planinarskoj izložbi u početku g. 1922., u kojoj su sudjelovali braća Slovenci i Srbi, Društvo planinara u Bosni i Hercegovini i Klub češkoslovačkih turista u Pragu. Ona je velikim obiljem zanimljivih predmeta dala pobudu za osnivanje planinarskog muzeja, što se ima smjestiti u zasnovanom »Hrvatskom planinarskom domu«, za koji je dosad sabrano oko D 230.000. Velik je korak naprijed učinjen time, što je osnutkom »nakladne zadruge hrvatskih planinara« g. 1922. omogućeno ponovo izlaženje ilustriranog društvenog glasila »Hrvatskog Planinara« pod prokušanim uredništvom geološkog stručnjaka i iskusnog planinara Dr. J. Poljaka.

Prema 57-godišnjoj tradiciji i u duhu planinarske ideologije, što ju je razvio planinarski prvak, začasni član i bivši predsjednik g. Dr. I. Krajač, vrhovni je cilj H. P. D-a, da na svim glavnim planinama svoga radnog područja uz Jadransko more i u pozadini podigne prikladne planinarske kuće i kolibe, koje su prvi preduvjet za razvoj planinarstva i prometa stranaca i po tome gospodarske privrede u tim planinskim i primorskim krajevima. A kako te kuće od veće česti leže u pograničnim krajevima, one mogu da posluže u slučaju potrebe našoj narodnoj obrani. Imajući taj cilj pred očima, H. P. D. razvilo je sa svojim agilnim podružnicama uglavnom od g. 1922. takovu građevnu djelatnost, da u g. 1931. raspolaže sa 23 planinarske kuće i kolibe, i to 14 vlastitih, a 9 unajmljenih. Od ovih se preko dvije trećine, njih 16, nalaze na planinama Dinarskog gorskog sklopa; i to: 11 vlastitih (Obruč i Gornje Jelenje u Gorskom Kotaru; Bijele Stijene u Velikoj Kapeli; Zavižan, Rožanski Kukovi i Mirovo (na Alanu) u Sjevernom, a Visočica, 2 u Dulibi pod Crnopcem i Dušice pod Sv. Brdom u Južnom Velebitu, pak Planinarski Dom na Mosoru kraj Splita, i 5 unajmljenih (Smrekovac, Platak i Mrzla Vodica u Gorskom Kotaru; Rujice pod Jadičevom Planom na Senjskom Bilu i Struge na Sjever. Velebitu). Tomu treba pribrojiti 24. građevinu, Aleksandrov Dom na Orjenu, što ga upravo sada podiže u sporazumu s maticom HPD podr. »Orjen« u Dubrovniku, nadalje 25. društvenu planinarsku kuću na Risnjaku, koja se ovoga ljeta počinje graditi, pak 26. društvenu planinarsku kolibu na Lascu pod Risnjakom, što ju također ove godine grade sami članovi naše podružnice »Jelenc« u Gervu. U ostalim se planinskim krajevima nalazi 7 planinarskih kuća i koliba, i to: 4 vlastite (Tomislavov Dom na Sljemenu, Pasarićeva kuća na Ivančici, Šoječeva kod Lipovca pod Japetićem i planinarski paviljon HPD podružnice »Gvozd« na Viktorovcu) i 3 unajmljena skloništa: Prekrižje pod Pleševicom,

na Stojdragi u Žumberku i na Ravnoj Gori kraj Trakoščana). Osim toga ima društvo 6 piramida (3 željezne i 3 drvene), dakle do kraja g. 1931. ukupno 32 planinarska objekta.

Starije investicije društvo je izvelo vlastitim sredstvima, jer sve do svjetskog rata nije dobivalo nikakve potpore od državnih vlasti. Kad pretežnog broja novijih (Obruč, Zavižan, Bijele Stijene, Visočica, Dušice, Duliba (2), Mirovo, Tomislavov Dom, Ivančica, Šoćeva kuća, Orjen, Viktorovac, Lazac i 5 piramida), društveni doprinos iznosi više od dvije trećine, dok je kod nekolike najnovijih gradnja i investicija znatniji prinos iz potpora državnih i samoupravnih vlasti (Planinarski Dom na Mosoru, Rosijeva koliba na Rožanskim Kukovima, željezna piramida na Ivančici, novogradnja na Risnjaku, »Planinarski Vodič po Velebitu«).

S tim kulturno-produktivnim ide uporedo organizatorni i propagandistički rad. U g. 1929. HPD imalo je na cijelom radnom području 44 podružnice, a broj članova je dosegao u svemu 8.600, i to u Zagrebu 5.221, u podružnicama 3.379, pa je brojem članova drugo (S. P. D. u Ljubljani broji preko 11.000 čl.), a brojem podružnica prvo planinarsko društvo u Jugoslaviji. U g. 1930. znatno je pao broj društvenih članova (napose kod matice u Zagrebu), uslijed ukinuća trokratne pojedinačne povlastice na željeznici, a kako su se time u nemaloj mjeri smanjili društveni prihodi, nastao je zastoj u našoj građevnoj djelatnosti, te društvo lane nije moglo započeti nijedne nove gradnje.

Organizatorni rad H. P. D.-a očitavao se inicijativom i suradnjom kod osnivanja »Saveza planinarskih društava Jugoslavije« i »Asocijacije slavenskih turista«, koje su organizacije stvorene g. 1925., prva na Plitvičkim Jezerima, druga u Zakopanom. I na polju planinarske propagande postiglo je H. P. D. vidnih uspjeha. Njoj je u prvom redu namijenjen bogato ilustrirani mjesecišnik »Hrvatski Planinar«, koji sa svojih 27 godišnjaka predstavlja čitavu planinarsku knjižnicu. Pored toga glasila društvo je dосад izdalo preko 20 planinarskih spisa, među njima 5 spomenica, više prigodnih izdanja, 8 manjih vodiča (o Sljemenu, Plešivici i Sv. Geri, Senjskom Bilu i Sjevernom Velebitu, te o Gorskom Kotaru) iz pera V. Novotnoga, J. Pasarića i Dr. I. Krajača, pak tri sjajno ilustrirana djela: o Bosni i Hercegovini od Maldini-Novotnoga, »Vodič na Plitvička Jezera« od D. Paulića i »Planinarski Vodič po Velebitu« od Dr. J. Poljaka. Osim toga je podružnica »Sljeme« izdala Gušićev ilustrirani vodič »Medvednica« i dva sveska planinarskog koledara.

Planinarsku propagandu razvija H. P. D. priređivanjem izložba planinarskih slika i fotografija, kojima se pobuđuje u širim narodnim krugovima interes za prirodne krasote svoje domovine, kao i s pomoću planinarskih predavanja s diapositivima i filmovima, koja se u Zagrebu drže od prvih godina osnutka do danas, a u novije vrijeme i u mnogim sjedištima društvenih podružnica, oko 60 predavanja u godini dana. I u novoj grani zimskog planinarenja, zimskom sportu, koji se u nas silno razmahaо, živo sudjeluje matica sa svojim podružnicama, te su gotovo kod većine njih po uzoru matice osnovane ili se spremaju ski-sekcije. Napose veliku agilnost pokazuju ski-sekcije »Velebita« na Sušaku i »Orjena« u Dubrovniku, kojima se kao treća na obalama Jadrana pridružuje ski-sekcija »Mosora« u Splitu.

Osim toga H. P. D. surađuje ujedno sa saveznim planinarskim društvima u svim kulturnim pokretima, kojima je svrha unapređenje planinarstva i turizma u Jugoslaviji. Na inicijativu njegova člana g. dr. I. Krajača uvedena je u našoj državi g. 1928. važna institucija naz. parkova. Isto je tako u glavnom prihvaćeno mišljenje istog našeg stručnjaka na anketi na Plitv. Jezerima, na kojoj se g. 1929. na poziv ministra šuma i rudnika raspravljalo o novoj regula-

tornoj osnovi za izgradnju budućeg ljetovališta. Pored toga H. P. D. u novije je vrijeme izradilo i predalo nadležnim vlastima više inicijativnih predstavaka o turističkim problemima: o uspostavi povoljnih željezničkih pogodnosti za savezna planinarska društva; o pošumljenju Krša i morske obale; o stvaranju autobusnih pruga u kombinaciji sa željeznicom; o popravku glavnih cesta za automobilski promet; o izgradnji obalnog kopnenog spoja Hrvatskog Primorja sa Dalmacijom i novih automobilskih cesta između Zagreba, Plitvičkih Jezera i Jadrana; o spoju Krka sa obalom, itd. Veliku je većinu tih predloga osnovao i izradio spomenuti naš planinarski prvak, pa je više njih i objelodano u našim stručnim i dnevним listovima (na pr. u »Jutarnjem Listu«).

Sadašnji je predsjednik H. P. D-a (od g. 1925.) profesor i književnik Josip Pasarić, koji je g. 1929. preuzeo i uredništvo društvenog glasila. O radu i uspjehu H. P. D-a u g. 1930. govori zapisnik glavne skupštine.

II. ZAPISNIK

57. redovite glavne godišnje skupštine Hrvatskog Planinarskog Društva u Zagrebu, održane u četvrtak dne 25. lipnja 1931. u prostorijama društva »Hrvatska Žena« Patačićkina ulica (Martićevo ul. 6). Od središnjeg upravnog i nadzornog odbora prisutni su gg.: Josip Pasarić, Mirko Bothe, Dr. Zlatko Prebeg, Zvonimir Badovinac, Stjepan Benčić, Ivka Crnetić, Franjo Čolnik, Antun Glad, Slavko Hitzthaler, Dr. Ivo Horvat, Stjepan Korov, Ing. Josip Neuman, Viktor Šetina, Juraj Vuković i Vlatko Zenz. Od matice prisutna 52 člana. Zastupane su ove podružnice: 1. »Bilogora« u Bjelovaru sa 8 glasova (80 članova), 2. »Željezna gora« u Čakovcu sa 6 (66), 3. »Orjen« u Dubrovniku sa 9 (90), 4. »Visočica« u Gospicu sa 54 (549), 5. »Ivančica« u Ivancu sa 6 (68), 6. »Plješivica« u Jastrebarskom sa 4 (40), 7. »Bilo« u Koprivnici sa 2 (25), 8. »Mali Rajmac« u Otočcu sa 2 (26), 9. »Zrin« u Petrinji sa 6 (60), 10. »Gvozd« u Sisku sa 9 (97), 11. »Japetić« u Samoboru sa 16 (168), 12. »Mosor« u Splitu sa 24 (240), 13. »Velebit« u Sušaku sa 34 (345), 14. »Ravna Gora« u Varaždinu sa 12 (120), 15. »Papuk« u Virovitici sa 7 (70), 16. »Oštrc« u Zlataru sa 6 (61), 17. »Kalinik« u Križevcima sa 4 (46), 18. »Martinčak« u Karlovcu sa 10 (109), 19. »Bjelašnica« u Sarajevu sa 12 (127), 20. »Senjsko Bilo« u Senju sa 1 (17). Ukupno 20 podružnica sa 2404 člana i 232 glasa.

Dnevni red:

1. Pozdrav predsjednika.
2. Izvješće tajnika.
3. Izvješće blagajnika.
4. Izvješće nadzornog odbora.
5. Podijeljenje odrješnice upravnom i nadzornom odboru.
6. Odobrenje godišnjeg proračuna.
7. Predlozi upravnog odbora, podružnica i pojedinih članova.
8. Izbor jedne trećine odbornika.
9. Izbor nadzornog odbora.
10. Eventualije.

I. POZDRAV PREDSJEDNIKA.

Predsjednik g. Josip Pasarić otvara skupštinu u 20.45 sati i ustanavljuje, da je ona prema § 6. društvenih pravila pravodobno objavljena u javnim glasilima, da je na njoj prisutan dovoljan broj društvenih članova za stvaranje pravovaljanih zaključaka; imenuje perovodom glavne skupštine g. Vlatka Zenza, ovjeroviteljima zapisnika gg. Dr. Josipa Tučkorića i Ćiru Bronića, skrutatorima gg. Rudolfa Loidla i Milana Zemljaka i predstavlja skupštini izaslanika policijske uprave gosp. Milana Sadžaka.

GOVOR PREDSJEDNIKA G. JOSIPA PASARIĆA.

Drage sestre planinarke i braćo planinari! U prvom redu čast mi je izvijestiti, da sa ove glavne skupštine šalje »Hrvatsko Planinarsko Društvo« pozdravni brzojav Njegovu Veličanstvu Kralju Aleksandru I., koji glasi:

Sa svoje 57. godišnje skupštine šalje Hrvatsko Planinarsko Društvo u Zagrebu svom uzvišenom Vladaru Njegovu Veličanstvu Kralju Aleksandru I. najtoplje pozdrave s usklikom, da živi Njegovo Veličanstvo Kralj Jugoslavije Aleksandar I., da živi Njegov svjetli kraljevski dom!

Predsjednik Josip Pasarić

U ime središnjeg odbora srdačno pozdravljam gospodu delegate i opuno-moćenike naših podružnica i članove matice i zahvaljujem svima na brojnom odzivu, koji je jasan dokaz živog zanimanja i budnog smisla za rad i napredak Hrvatskog planinarskog društva. Milo mi je, što na ovoj skupštini mogu nazvati dobrodošlicu odbornicima i članovima drugarskog i saveznog društva H. T. K. »Sljemena«, na čelu s predsjednikom Dr. Br. Gušićem, koji su ujedno i članovi našega društva.

U životu našega društva zbila su se nedavno dva važna i vanredna događaja. Za vrijeme svoga boravka u Zagrebu Njegovo Veličanstvo Kralj pohodio je dne 3. veljače o. g. Sljeme i svratio se do našega Tomislavova doma, gdje su ga skijaši i planinari oduševljeno pozdravili, a potom u njihovoj pratnji krenuo po dubokom snijegu prema Sljemenu, usput promatrao vježbe skijaša i stigavši na vrh popeo se na piramidu, sa koje je razmotrio prostran vidik na sve strane. Putem se Njeg. Veličanstvo Kralj zanimalo za planinarske ustanove, za život i putovanje planinara, za zimski sport i za rad planinarskih društava i upitao, kako je visoko Sljeme i piramida, kada i tko ju je sagradio. O tome su pratioci davali opširan izvještaj, spomenuvši planinarska društva, a posebno H. P. D., koje je u Jugoslaviji najstarije i u Zagrebu najraširenije. Čuvši od njih da se Sljeme i ljeti i zimi vrlo mnogo posjećuje, Kralj je primijetio: »Nije čudo, kad imadu Zagrepčani u neposrednoj blizini ovako krasno izletište.« Na povratku do Tomislavova doma Njeg. Veličanstvo Kralj se na molbu naše opskrbnice upisao u novu spomen-knjigu, zabilježivši datum svoga visokog posjeta. Slično vanredno odlikovanje zapalo je i našu naprednu i dje-latnu podružnicu HPD »Mosor« u Splitu dne 23. V. o. g., kadno je Njezino Veličanstvo Kraljica sa prijestolonaslijednikom Petrom, kraljevićem Tomislavom i knezom Aleksandrom pohodila prekrasnu pećinu Vranjaču kod Dugopolja kraj Splita. Predsjednik »Mosora« g. prof. Girometta bio je vodič visokim gostima po pećini, u kojoj su članice i članovi upravnog odbora stajali na prelazima, držeći u ruci sigurnosne svjetiljke. Nj. Veličanstvo Kraljica ostala je ushićena divnim prizorima i ugledavši ogromni stup, prozvan »titanskim«, sav urešen bezbrojnim blistavim kristalima, usklknula je: »A, to je upravo veličanstveno!« Prolazeći kroz čitavu čarobnu unutrašnjost Vranjače Nj. Veličanstvo Kraljica sa živim je interesom razmatrala različne divotne motive i pećinske detalje, s velikom pažnjom saslušala milozvučni pjev planinarke gdice Katice Ilić, koja je iz najdubljeg dijela pećine zapjevala divnu Gounodovu pjesmu »Ave Maria«; a pri izlazu iz pećine na molbu predsjednika »Mosora« upisala u spomen-knjigu »Mosora« najprije svoje ime, a zatim pozvala prijestolonaslijednika Petra, da se i on upiše. Kad je nato predsjednik na upit Njezina Veličanstva o dosadanju radu HPD podružnice »Mosor« u svom odgovoru među ostalim spomenuo radove oko pošumljivanja »Mosora«, koji se na inicijativu i uz suradnju »Mosora« provode, izrekla je Kraljica ove značajne riječi: »Neka i u buduće bude Vašim planinarima najveće nastojanje i najviši ponos: pošumljivanje golog dalmatinskog krša!« A prije odlaska još je jedamput istakla svoje zadovoljstvo, što je mogla da vidi ovaj lijepi kraj i njegove čari.

U povodu tih zamašnih događaja, koji su u 3. i 6. broju ovogodišnjeg »Hrv. Planinara« potanko prikazani u riječi i slikama, osobita mi je čast i ugodna

dužnost, da s ovog mjeseta izrazim Njihovim Veličanstvima Kralju i Kraljici najdublju zahvalnost svoju, HPD središnjice i HPD podružnice »Mosor« na tolikoj pažnji, koju su pokazali počastivši svojim visokim posjetom naše društvene ustanove.

Naše je društvo i u prošloj godini nastojalo, da u sporazumu sa agilnim podružnicama nastavi produktivni i konstruktivni rad, kojim smo u glavnom od g. 1922. dosad postigli takav uspjeh, da danas raspolažemo sa 15 vlastitih i 9 unajmljenih planinarskih kuća i skloništa, od kojih je najnovija 24. građevina, veliki planinarski dom pri Ljuvaču na Mosoru, velikim marom i pomnom brigom naše radine podružnice HPD »Mosor« u Splitu prošle jeseni došao pod krov, a sredinom prošloga mjeseca dovršeno je ponovnom značnom potporom kraljevske vlade unutarnje uređenje toga prvoga planinarskog doma u Dalmaciji, koji će se svećano otvoriti ove jeseni, po svoj prilici u drugoj polovici rujna, kada se na Mosoru i drugim primorskim planinama zapravo započinje planinarska sezona. U tom je pogledu od velike važnosti činjenica, da je prošle godine šumska uprava na Sušaku uz sudjelovanje HPD-a i pod vodstvom šumsko-tehničkog stručnjaka g. ing. A. Premužića izgradila oko 70 km novih urednih putova i cesta u Sjevernom i Srednjem Velebitu, koji u jednu ruku služe šumsko-gospodarstvenim interesima, a u drugu omogućuju konačno planinarsko otvaranje i posjećivanje Velebita od Oltara do Oštarija. Velikih zasluga za to zamašno djelo ima g. ing. A. Premužić, koji je u izgradnju tih šumskih cesta i visinskih putova po hrptu Velebita požrtvovno uložio ne samo veliko stručno znanje, nego i svoju vanrednu energiju i veliku ljubav za marljivo a siromašno pučanstvo toga krševitog kraja. Ovu vrlo važnu činjenicu sustavnog otvorenja ovih dijelova Velebita treba da dobro uoče i za svoje ekonomske i kulturne interese iskoriste naša susjedna primorska i otočna kupališta u Hrvatskom Primorju, jer time dobivaju novu jaku atrakciju za svoje goste i posjetnike.

Pored toga naše je društvo u minuloj godini u dogovoru sa svojim agilnim podružnicama vršilo pripravne radnje i skupljalo sredstva za gradnje novo zasnovanih planinarskih kuća i skloništa, tih prvih preduvjeta za uspješni razvitak i napredak planinarstva i prometa stranaca uopće. Iskustvom je potvrđena činjenica: gdje nema planinarskih investicija i gdje nisu planinari obavili potrebeni pionirski posao, ondje nema govor o iole životom prometu stranaca, koji se danas općenito smatra snažnim vrelom narodne privrede.

Ove su godine na redu gradnje dviju planinarskih kuća na dvije vrlo važne točke našega jadranskog radnog podružja: na Risnjaku u Gorskem Kotaru i na Orjenu kraj Dubrovnika. Prva se gradnja izvodi u sporazumu s vrlo djelatnom podružnicom HPD »Velebit« na Sušaku, o čemu sam potanko izvijestio na prošlogodišnjoj skupštini, a druga u dogovoru s isto tako radinom i pothvatnom podružnicom HPD »Orjen« u Dubrovniku, kojoj središnjica u tu svrhu daje beskamatni zajam u iznosu od D 20.000. Ima nade, da će i jedna i druga kuća još ove jeseni doći pod krov tako, da će se njihovo otvorenje moći slaviti budućega ljeta, što je vruća želja svih naših članova. Osim toga na isti se način izvode pripravne radnje i sabiru novčana sredstva za daljih pet gradnja novih planinarskih kuća: na Ravnoj Gori u Hrvatskom Zagorju (HPD podružnica »Ravna Gora« u Varaždinu), na Biokovu (HPD podružnica »Biokovo« u Makarskoj), na Tadiću Glavici u Južnom Velebitu (HPD podružnica »Visočica« u Gospiću), na Jankovcu u Papuku (HPD podružnica »Jankovac« u Osijeku) i na Treskavici u Bosni (HPD podružnica »Bjelašnica« u Sarajevu). Tako bi HPD sa svojim podružnicama za dvije tri godine podiglo 7 novih kuća, te bi se njihov broj povisio na 31, od kojih bi 22 bile vlastite, a 9 unajmljenih. Međutim se u najnovije vrijeme bave tom mišlju još dvije naše podružnice:

»Jelenc« u Gerovu i »Kalnik« u Križevcima. Prva je odlučila već ove godine sagraditi uz dobrovoljnu suradnju svojih članova, što je svake hvale i naslijedovanja vrijedno, a samim činom podsjeća na samogradnju bugarskih planinara na Vitošu kraj Sofije, jednostavnu planinarsku kolibu kod izvora žive vode kraj Lasca pod Risnjakom, a imala bi služiti za odmor i sklonište planinarama iz Gerova i Čabra u slučaju nevremena. Druga pak snuje gradnju planinarske kuće pod impozantnom gradinom historijskog Kalnika, gdje se prošlog mjeseca održao vanredno brojan i srdačan planinarski sastanak središnjice i okolnih podružnica na ponuku revne podružnice »Ravna Gora« u Varaždinu.

Hrvatsko Planinarsko Društvo s veseljem i živom simpatijom pozdravlja ovo hvale vrijedno natjecanje u težnji za produktivnim i konstruktivnim radom u prospjeh planinarstva i narodne privrede i ponovno bratski poziva sve podružnice, koje ne izvode investicija u svom kraju, neka materijalno što izdašnije pomažu svoje gore spomenute posestrime, koje rade i grade. U toj djelotvornoj suradnji pri unapređivanju društvenih ciljeva dosad su se dično odlikovale neke naše podružnice, a na čelu im stoji naša vrla podružnica »Martinščak« u Karlovcu, koja je dosad u tri maha doznačila matici znatnu svotu od D 13.000 za gradnju planinarskih kuća. Njoj se u toj uzornoj planinarskoj solidarnosti pridružila njezina najbliža susjeda, naša napredna podružnica »Viniča« u Dugoj Resi, koja je u prošloj godini poslala matici u istu svrhu nemali iznos od D 6000. Ista odlika resi naše vrle zagorske podružnice »Željeznu Goru« u Čakovcu, »Oštrec« u Zlataru i »Ravnou Goru« u Varaždinu, koje su prije materijalno poduprle posestrimu »Ivančicu« u Ivancu kod gradnje planinarske kuće i piramide na Ivančici, a sada pomažu posestrimu »Ravnou Goru« pri spremjanju gradnje kuće na Ravnoj Gori. U tom se dičnom kolu nalaze i podružnice »Gvozd« u Sisku, »Zrin« u Petrinji, »Papuk« u Virovitici, »Plješivica« u Jastrebarskom, »Risnjak« u Delnicama, koje su dale ili obećale slične potpore za gradnju planinarskih kuća na Visočici, Mosoru i Risnjaku. To je, naglasujem ponovno, posve prema slovu i duhu društvenih pravila, po kojima se »savim utak društva i ma upotrebljavati samo u društvene svrhe«, a među ovima stoje na prvom mjestu investicije, kao gradnja planinarskih kuća, putova itd. Ali pored tih uzora prave planinarske svijesti i solidarnosti ima izvjestan broj podružnica, koje društvene novce ulažu u štedionice, a za opće društvene svrhe osim možda za markacije ne daju ni prebite pare; staviše, ima par i takovih, koje svoje uštede daruju ili posuđuju drugim društvima, koja s planinarstvom nemaju nikakve veze, a oglušuju se na pozive matice i podružnica za pomoći u čisto planinarske svrhe. Lijepo je i dično pomagati drugove u nevolji, ali to ne smije biti na štetu braće i sestara, a to su u našoj velikoj planinarskoj obitelji u prvom redu društvena matica i njezine radine i pothvatne podružnice.

S hvalom dužan sam naglasiti, da produktivni i kulturni rad našega društva, koji se očituje i u drugim granama društvenoga života, nalazi vidljiva priznanja i pobudne potpore kod naših državnih vlasti i drugih javnih ustanova. Tako je nedavno Ministarstvo šuma i rudnika na preporuku gg. ministara blagopokojnog Dr. M. Drinkovića i ing. I. Srneca podijelilo našoj podružnici »Mosor« u Splitu pri pomoći od D 150.000 u svrhu daljega pošumljivanja Mosora i unutrašnjega uređenja Planinarskog Doma na Mosoru, što će služiti za nadzor i dalnje provođenje pošumljenja. — Gosp. Dr. I. Perović, Ban Savske Banovine, uvažio je molbu g. Dra. A. Spilera, predsjednika podružnice »Ivančice« doznačivši potporu od D 10.000 za planinarsku kuću i željeznu piramidu na Ivančici, kojom će se svotom izvesti prigradnja i isplatiti poduzetniku ne-podmireni dug za gradnju piramide. Isto tako je gospodin Ban Dr. Perović na molbu središnjice podijelio potporu od D 1.000 za namirenje troška oko priredbe

izložbe planinarskih fotografija našega člana g. Čede Kuševića u Zagrebačkom Zboru. U istu nam je svrhu doznačila Zagrebačka komora za trgovinu, obrt i industriju iznos od D 3.000, a autobusno poduzeće »Tapred« iznos od D 500. — Narodna Banka Kraljevine Jugoslavije podijelila nam je na našu molbu potporu od D 1.000 za gradnju planinarske kuće na Risnjaku. — Vlastelinstvo Thurn-Taxis u Gorskem Kotaru, koje je i dosad vazda spremno izazilo u susret našem društvu i uz povoljne nam uvjete predalo 1922. u najam lugarsku kolibu u Smrekovcu pod Risnjakom, nedavno je podijelilo na molbu naše podružnice »Velebit« na Sušaku za gradnju nove planinarske kuće pod vrhom Risnjaka pripomoći u iznosu od D 10.000. Naš začasni član g. Ljudevit Rossi darovao je D 1.000 za unutarnje uređenje planinarske kolibe na Rožanskim Kukovima. Ugodna mi je dužnost, da s ovog mjesta izrečem usrdnu hvalu u ime HPD i njegovih podružnica na podijeljenim potporama kraljevskoj vladu, Banskoj upravi Savske Banovine i gore spomenutim darovateljima.

A sada mi dopustite, da u kratko spomenem neke po mom suđu važne momente iz našega društvenog rada, koji se možda izmiču pogledu površnoga posmatrača, ali u svojoj biti i jezgri potpuno odgovaraju našoj 57-godišnjoj tradiciji i duhu planinarske ideologije, što ju je za naše društvo za više decenija izradio naš planinarski prvak, bivši predsjednik i začasni član g. dr. I. Krajač.

To je u prvom redu značajna pojava u našem planinarskom pokretu, da se u novije vrijeme pažnja naših planinara istraživača poslije Velebita i Dinare sve više obraća bosansko-hercegovačkim planinama, a napose Magliću, Čvrsnici, Treskavici, Volujaku, Orjenu i Durmitoru, o kojima znameniti češki geolog Dr. Absolon proriče, da će u skoroj budućnosti radi vanrednih prirodnih krasota postati ciljem međunarodne turistike. Pionirski posao u planinarskom otkrivanju vrše naši odlični članovi Dr. K. Bošnjak, Dr. Josip Poljak, Dr. R. Simonović, Dr. Miroslav Hirtz, Miro Crkvenac, Vl. Novak, prof. Girometta u Splitu, kap. Đ. Pany u Dubrovniku i Č. Kušević, pa članovi »Sljemenja« g. dr. B. Gušić, gđa prof. Marijana Heneberg-Gušić, Dušan Jakšić, Dragutin Paulić i K. Koranek. Plodovi njihova istraživanja izloženi su u člancima i slikama u »Hrv. Planinaru« i na nedavnoj Durmitorskoj izložbi HTK »Sljemenja« i našoj fotografskoj izložbi u ZZ, te su pobudili nemalu pažnju među planinarama i prijateljima gorske prirode.

Drugi je znatan momenat, što naši planinari istraživači u novije vrijeme posvećuju brižnu pažnju nesamo nadzemnim prirodnim znamenitostima u području Dinarskog gorskog sklopa, nego i njegovim podzemnim pećinama i spiljama, koje doduše nisu ni iz daleka istražene i otkrivene, ali po naslućivanju speleoloških stručnjaka svojom čarobnom ljepotom i ogromnim razmjerima nadmašuju glasovite spilje u dosad poznatom svijetu. Među današnjim istraživačima odlično se ističu geološki stručnjak Dr. J. Poljak, koji je dosad napisao čitav niz studija i članaka o podzemnim pećinama, nadalje Dr. I. Krajač, koji je otkrio više spilja na Velebitu, prof. Zv. Rosandić u Gospiću, koji ispituje pećine u Lici, šum. inspektor ing. A. Premužić, koji je otkrio više pećina na Rožanskim Kukovima i na Plitvičkim Jezerima. U tom važnom kulturnom radu živo i požrtvovno saraduju i naši vrli planinari u Splitu i Dubrovniku. Velikih su zasluga na tom području stekli prof. U. Girometta, predsjednik »Mosora«, koji je pred 20 godina počeo znanstveno istraživati znamenitu spilju Vranjaču kraj Splita, i M. Kusjanović, potpredsjednik HPD podružnice »Orjen« u Dubrovniku, koji je otkrio i opisao u »Hrv. Planinaru« dvije krasne pećine u dubrovačkoj okolici: Močiljsku i Debelin pećinu. Značajno je, da su kod 4 naše podružnice u krškom području osnovane speleološke sekcije: kod »Velebita« na Sušaku, »Visočice« u Gospiću, »Mosora« u Splitu i »Orjena« u Dubrovniku. Treća je zamašita po-

java djelotvorna suradnja dviju naših velikih podružnica u krškom području u radovima oko pošumljivanja krša. HPD podružnica »Mosor« u Splitu osnovala je pred više godina posebnu šumsku sekciju, svake godine priređuje t. zv. šumske dane, na kojima članovi i okolni seljaci pod nadzorom šumskih stručnjaka sade boriće i jele na Ljuvaču oko novog Planinarskog Doma, na centralnom Mosoru i u okolini spilje Vranjače. »Mosor« je dao inicijativu, da se je prošle godine u režiji šumske vlasti pristupilo dalnjem sađenju borića u centralnom Mosoru tako, da je dosad ondje zasadeno oko 100.000 borića i drugoga šumskoga raslinja. Sličnu akciju provodi već kroz više godina HPD podružnica »Velebit« na Sušaku, djelotvorno i požrtvovno sudjelujući u radovima oko pošumljivanja Obruča i okolice planinarske kuće na Hahlićima, gdje je pod nadzorom šumarskih stručnjaka zasadeno na desetke hiljada borića i jela, te ima nade, da će sva okolica za par godina dobiti svoj izrazito šumski karakter. Ugledale se i druge naše podružnice u području krša u ove uzorne primjere! Završujem sa željom, da HPD ostane vjerno svojim tradicijama i ovim smjernicama i da i u budućoj godini pokroči što više naprijed. (Odobravanje.)

II. IZVJEŠĆE TAJNIKA.

Tajnik dr. Zlatko Prebeg čita svoje izvješće: Slavna glavna skupštino! Pohadanje prirode i njenih ljepota zahvaća sve to veći zamah, sve to veću raširenost. Gotovo svaki čovjek danas traži razonode i okrepe u prirodi, iskoristiće sve, što mu priroda daje, da zadovolji postulat svoga zdravlja, da u tom hramu Gospodnjem udovolji svojim višim etičkim i estetskim osjećajima. To hodočašće u prirodu traži i bogat i siromašan, traži ga u različitim oblicima, u planini, u šumi, kod jezera, na rijeci, svak prema svome ukusu, duševnoj i tjelesnoj potrebi. To gibanje i pokretanje masa k prirodi daje, tako reći, novi smjer životu čovjечanstva, namiče nove smjernice, nove uvjete u održavanju i reguliranju toga pokreta, stvara samo od sebe nove zakone i običaje, koji opet namiču dužnost i cjelokupnosti i pojedincima, da stvore potrebite preduvjete za odvijanje toga kulturnog pokreta. Tako nastaju organizacije, kao što je i naša, kojoj se zadaća godimice proširuje i povećava, da udovolji legijama poklonika naših lijepih planina, da učini sve moguće, kako bi krasote naše domovine što lakše prikazali i domaćemu i strancu.

I, vjerujte, kad vam ovako godinama čitam svoja izvješća, pomislim kako vi brzo, kroz koji pola sata, prodete sve ono, što smo mi svaki dan, kroz cijelu godinu dana spremali, radili i izvršivali, da učinimo ono, što je potrebno i što ste nam stavili u dužnost. Napominjem to stoga, da se zamislite u taj posao, koji treba i te koliko potpore svakoga od vas, a sve u interesu cjelokupnosti i našteta našega Hrvatskoga planinarskog društva. I kad svoje ovogodišnje izvješće predlažem vama, želim da jednako prosudite uspjehe i neuspjehe, ali da uočite i napredak društva postignut u znatno težim prilikama i s većim naporima.

Prikazat ću vam zasebice djelovanje matice i podružnica, pa ćemo tako dobiti preglednu sliku o cjelokupnom društvenom životu.

A) MATICA.

1. Članstvo. Članova imade Hrvatsko planinarsko društvo 7986, i to matica 4449, a 43 podružnice 3537. Likvidirala je podružnica »Borak« u Podgori radi slaboga interesa i pomanjkanja članova, dok je novo osnovana podružnica »Borovnik« u Starigradu na otoku Hvaru, pa je tako Hvar prvi od naših otoka podigao stijeg planinarstva. U osnutku je podružnica u Novoj Gradiški.

2. Konstituiranje i promjene u odborima. Iza prošle glavne skupštine konstituirao se upravni odbor ovako: Predsjednik: Josip Pasarić; I. pot-

predsjednik: dr. Josip Poljak; II. potpredsjednik: Mirko Bothe; I. tajnik: dr. Zlatko Prebeg; II. tajnik: Josip Vučak; blaganik: Stjepan Korov; zamjenik blagajnika: Viktor Šetina; ekonom: Juraj Vuković; knjižničar: prof. Vladimir Stahuljak; čuvar zbirke geogr. karata i referent za zimski šport: Zvonimir Badovinac; čuvar zbirke klišaja, diapositiva i fotografija: Slavko Hitzthaler; pročelnik kulturno-prosvjetne sekcije: dr. Ivo Horvat; članovi građevinske sekcije: nadsavj. August pl. Pisacić i ing. Josip Neumann; referent za omladinsku sekciju, izlete i markacije: Antun Glad; ostali članovi upravnog odbora: dr. Ivan Krajač, dr. Fran Šuklje, Ivo Jeušnik, Vlatko Zenz. Nadzorni odbor: Stjepan Benčić, Franjo Čolnik, Ivka Crnetić.

Tečajem godine zahvalio se na odborničkoj časti dr. Fran Šuklje, dok je umro naš dugogodišnji agilni odbornik Ivo Jeušnik, kome neka bude harna uspomena u našem društву!

Na ispraznjeno mjesto pok. Jeušnika optiran je g. Rudolf Rebrnjak, odvjetnički perovoda, dok se mjesto prof. dra. Šukljeta imade na ovoj skupštini popuniti.

3. Odborske sjednice i rad društvene poslovnice. Društveni rad odvijao se na odborskim sjednicama i u društvenoj poslovnici. Odborskih sjednica bilo je 23, od kojih su sve bile dobro posjećene, te prema tome zaključci pravovaljano stvoreni. Društvena poslovница obavila je uredno i savjesno sve poslove, pa ako ove godine i nije bilo izdavanja uvjerenja, posao je bio ipak opsežan i svestran. Broj primljenih pisama iznosi gotovo 1900, a odašlanih pisama i okružnica 2100 komada.

Društvena poslovница daje članovima informacije o kretanju vlakova i parobroda, te o pogodnostima, što ih naši članovi uživaju u mnogim svratištima i hotelima, upute glede izleta, itd.

Sve znatnije društvene vijesti, priredbe i izleti uvrštavali su se redovito u ormariće i u sve zagrebačke novine, pa i s ove glavne skupštine zahvaljujem cijelokupnoj zagrebačkoj štampi i gg. novinarima na susretljivosti prema našem društvu.

4. Sudjelovanje kod proslava. Tokom ove poslovne godine sudjelovalo je naše društvo kod nekih proslava bratskog Slovenskog planinarskog društva, tako kod proslave 30-godišnjice »Češke koče« pod Grintavcem, kod otvorenja dogradnje planinarske kuće na Mozirju, na proslavi podružnice S. P. D. u Zidanom mostu, a prigodom godišnjice posvete Pasarićeve kuće i piramide na Ivančici, dne 7. rujna 1930. bio je upriličen zajednički izlet na Ivančicu, na kojem je sudjelovalo 26 članova matice.

5. Predavanja. Djelatnost u tome pravcu prenijela je matica prošle godine poglavito na područje društvenih podružnica, što se pokazalo kao vrlo dobro sredstvo propagande, jer su u provincijalnim mjestima predavanja dosta rijetka, dok je Zagreb gotovo prezasićen predavanjima iz svih grana života. Tako su pojedini članovi i odbornici polazili u ime matice k podružnicama i održavali planinarska, botanička, geološka i razna druga predavanja uz projekciju slika, pa se pokazalo, da su sva ta predavanja bila vanredno dobro posjećena i da je publika s velikim interesom pratila razlaganja predavača i motrila uspjele projekcije. Tako se mnoge podružnice obraćaju matici, da im priedi predavanja, a mi to činimo s veseljem, jer vidimo da postoji kod naših podružnica interes za prirodne ljepote i planinarstvo.

Tako su održana ova predavanja:

5. X. 1930. kod podružnice »Papuk« u Virovitici prof. dr. Josip Poljak: Dva predavanja o Velebitu.

15. II. 1931. kod podružnice »Ravna gora« u Varaždinu prof. dr. Josip Poljak: O Velebitu.

6. I. 1931. kod podružnice »Papuk« u Virovitici, prof. Vladimir Stahuljak o temi »Planinarstvo«, te Plitvička jezera.

15. II. 1931. kod podružnice »Ravna gora« u Varaždinu, prof. Vladimir Stahuljak: O planinama Hrvatskog Zagorja.

22. II. 1931. kod podružnice »Ravna gora« u Varaždinu, prof. Vladimir Stahuljak: o Zrinskoj gori; kod podružnice »Zrin« u Petrinji, dr. Ivo Horvat: O našim planinama; u Celju pred brojnom publikom: dr. Ivo Horvat: O hrvatskim planinama.

26. II. 1931. kod podružnice »Zrin« u Petrinji, profesor Vladimir Stahuljak: O Zrinskoj gori. Osim toga održao je odbornik HPD, sveuč. docent dr. Ivo Horvat u Pučkom sveučilištu u Zagrebu predavanje o flori i vegetaciji naših planina, koje predavanje je opširnije opisano u ovogodišnjem 3. broju »Hrvatskog planinara«.

Članovi i odbornici pojedinih naših podružnica održali su također vrlo lijepa i poučna predavanja, koja će u izvješću o podružnicama istaknuti.

6. »Hrvatski Planinar«. Ona ista priča, koju čujete svake godine ponavlja se, na žalost, i ove godine: Jedini hrvatski planinarski list imade pre malo pretplatnika, pa se ne mogu pokriti ni troškovi izdavanja tako, da matica mora nadoplaćivati. Od toliko tisuća članova broji list tek 636 pretplatnika, i to u Zagrebu 473, a kod podružnica 163. Upravo je nevjerojatno, da članovi tako slabo mare za planinarsko štivo, za stručne i zanimive opise naših planina i krajeva, koji im pružaju pouke i podatke o svim mogućim izletima i znamenitostima krajeva, koje pohađaju.

Naš predsjednik, kao urednik »Hrvatskog Planinara« ulaže golem trud i ljubav, da dovine to naše glasilo do visine, a to mu je potpuno i uspjelo tako, da ga traže vanjska planinarska društva za izmjenu s njihovim časopisima i osvrću se na članke u njemu izašle. Tko prati sadržaj »Hrvatskog Planinara«, morat će priznati, da taj naš časopis stoji kvalitativno i opremom na prvom mjestu u stručnoj literaturi u našoj državi, a bezuvjetno se može staviti uz bok svim ostalim sličnim stranim listovima. Mnoge prirodne krasote i znamenitosti doživljavaju svoje prve opise u njemu, pa se Dinarski gorski sklop — to naše radno područje — sa stručnom spremom u planinarskom i prirodo-znanstvenom pogledu temeljito obrađuje. Tko pročita članke prof. dra Karla Bošnjaka, prof. Giomette, dr. Ive Horvata, dra Ivana Krajača, Kusijanovića, Panya, Pasarića, dra. Poljaka, ing. Premužića, prof. Đure Szabo, prof. Vale Vouka, dra I. Flegera, Zv. Rosandića i drugih, drugim će očima posmatrati onaj nadzemni i podzemni svijet, u koji ga pisci vode, steći će dragocjena iskustva i neprocjenjivi materijal za svoje izlete. Uspjeli snimke, većinom samih pisaca, podižu još većma vrijednost članaka i lista. Potanko je obraden u listu i društveni život, koli matice, toli i podružnica, opisani novo otvoreni putovi i nove markacije, a posebne rubrike donose vijesti Saveza planinarskih društava Jugoslavije i Asocijacije slavenskih turista, nadalje planinarska predavanja i literaturu. To izobilje raznolikog i zanimivog gradiva moralo bi potaknuti svakog planinara, da naše glasilo pretplati i čita, da ga preporuči ostalima, pa bi se lako izašlo iz deficitata, te uređivalo i opremilo još bolje.

Osim lanjske godine objavljenih zamjena ove godine zamjenjujemo »Hrvatski Planinar« još sa »Ženskim Listom«, »Der Bergkammerad« u Münchenu, »Der Bergsteiger« i »Oesterreichische Alpenzeitung« u Wienu, dok ga na poklon šaljemo još »Centralnom Presbirou« u Beogradu, Hrvatskom etnografskom muzeju u Zagrebu, Savezu za promet stranaca u Zagrebu, Univerzitetskoj biblioteci u Be-

gradu, a Švicarski konzulat u Zagrebu šalje nam i ove godine propagandističku reviju »Die Schweiz«.

Moram na tom mjestu spomenuti, da isto tako slab interes vlada i za Po-ljakov »Vodič po Velebitu«, koji smo lane izdali; unatoč vrlo povoljnoj ocjeni u ovdašnjoj stampi i nekim stranim listovima po priznatim planinarskim piscima, ne nailazi ovo velebno djelo na onaj interes, koje bi zaslužilo. Moramo na našu sramotu ustanoviti, da je ta knjiga više zanimanja pobudila kod stranaca nego li kod domaćih, dakle kod onih, koji ne znaju niti jezika. To nas je ponukalo, da ćemo već tečajem mjeseca srpnja izdati malu brošuru o Velebitu na njemačkom jeziku iz pera dra Ivana Krajača sa nekoliko slika, koja će uz Vodič dobro poslužiti strancima, koji se spremaju na našu div-planinu.

Konačno smo se reprezentirali takoder u kalendaru »Napredak«, koji izdaje Hrvatsko kulturno društvo »Napredak« u Sarajevu, poslavši onamo prikaz o našem društvu, koji je uz neke planinarske slike uvršten.

7. Društvena knjižnica obogaćena je s nekoliko novih djela, tako »Der Hochtourist« i »Alpines Handbuch«, što stoji članovima na uporabu.

8. Savjetodavni odbor za turizam kod Savske banovine osnovan je prošle godine za banovanja dra. Josipa Šilovića. Svrha mu je u samom imenu sadržana, a članovi su toga odbora uz organe banske uprave sve znatnije organizacije, koje se bave turizmom u Savskoj banovini. Tako je i »Hrvatsko planinarsko društvo« pozvano bilo na sudjelovanje u tom odboru, pa je u taj odbor u ime našega društva ušao naš predsjednik g. Pasarić.

U savjetodavnom odboru iznijeli smo prijedlog o zaštiti flore, koji je izradio naš odbornik dr. Ivo Horvat (vidi »Hrvatski Planinar« br. 3. od o. god.), pa je taj stručni predlog naknadno upotpunjeno s prijedlogom o zaštiti spilja po našem potpredsjedniku dru. Josipu Poljaku. Imade nade, da će skoro izaci zakon o zaštiti prirode.

9. Savez planinarskih društava Jugoslavije. Kongres ovoga planinarskoga vrhovnog foruma održan je dne 21. i 22. studenoga 1930., pa je savezna uprava poslije toga kongresa prešla iz Sarajeva u Ljubljani »Slovenskom planinskom društvu«. Kao delegat »Hrvatskog planinarskog društva« bio je na kongresu tajnik dr. Prebeg, a bila su zastupana i sva ostala planinarska savezna društva. Na kongresu se u glavnom raspravljalio o promjeni saveznih pravila prema napomenama Odsjeka za turizam kod Ministarstva trgovine i industrije, koje se napomene tiču rajoniranja planinarskih društava po banovinama, načinje da se podružnice planinarskih društava mogu osnivati samo na području one banovine, gdje je sjedište središnjice dotičnih društava, glede primanja novih planinarskih društava u Savez, glede financijsnih sredstava Saveza itd. Kako su te napomene predložene po Odsjeku za turizam Ministarstva trgovine i industrije tako bitne i dalekosežne naravi, da se nisu mogle na kongresu temeljito pretresti, zaključeno je, da »Slovensko planinsko društvo« i »Hrvatsko planinarsko društvo« zajednički izrade nacrt pravila, tražeći sporazumno rješenje s nadležnim ministarstvima i uvezši u obzir mnenja ostalih saveznih društava, koja će se pismeno dostaviti. Taj se nacrt onda imade predložiti izvanrednom kongresu na prihvat.

U pogledu povratka željezničkih pogodnosti zaključio je kongres, da se akcija imade kod nadležnih ministarstava dalje nastaviti, u smislu predstavke savezne uprave, predane u proljeće 1930. ministarstvu saobraćaja, t. j. da se članovima saveznih planinarskih društava dade pogodnost polovične vozne cijene na željeznicama i državnim brodovima, kad putuju u grupama od najmanje 3 lica bez obzira na broj kilometara. Nadalje je zaključeno nastaviti započetu akciju kod ministarstva prosvjete radi dozvole začlanjenja đaka sred-

njih škola u planinarska društva. Na kongresu su u Savez primljena slijedeća planinarska društva: Turistovski klub »Skala« u Ljubljani; Hrvatski turistički klub »Sljeme« u Zagrebu; »Kosmos« društvo za zaštitu prirode i čuvanje narodnog zdravlja u Sarajevu; Društvo planinara »Romanija« u Sarajevu. Predsjednik je Saveza sada dr. Fran Tominšek, potpredsjednici Josip Pasarić i ing. Stanoje Nedeljković, tajnik Makso Hrovatin.

10. Željezničke pogodnosti i izletnički vlakovi. Već sam u predašnjem poglavlju spomenuo akciju Saveza za željezničke pogodnosti, pa su glede toga bile i održane dvije konferencije saveznih delegata, kojom su prilikom posjetili delegati gg. ministre saobraćaja, te trgovine i industrije, razloživši im potanko vitalno pitanje željezničkih pogodnosti za planinarski pokret. Poslije kongresa su neki savezni delegati, među njima i naš delegat, posjetili načelnika komercijalnog odjela Generalne direkcije željeznicu g. Markovića, u čiju referadu to pitanje spada, te referente gg. Cigoja i Meščerskoga, kojima su isto tako razložili potrebu uvedenja boljih željezničkih pogodnosti. Savezni tajnik g. Hrovatin, a i pojedini delegati, naročito g. Gračanin, bili su nebrojeno puta kod svih nadležnih faktora da pospješe rješenje, a »Asociacija slavenskih turista« dostavila je također g. ministru predsjedniku predstavku i molbu za uvedenje traženih pogodnosti. Poduzimalo se sve i sva, no do sada uzalud. Dosadašnja pogodnost ne zadovoljava nikoga, a najmanje pomaže razvitu i naprečku planinarskih društava, koja pomanjkanje bolje pogodnosti u moralnom i materijalnom pogledu teško osjećaju.

Možemo vas uvjeriti, da će naše društvo i nadalje sudjelovati najživlje u akciji, da članovi saveznih društava dobiju barem one pogodnosti, koje i druge države planinarima daju. Jedino lokalna željezница Zagreb — Samobor daje spremno i s razumijevanjem planinarima uz iskaznicu 50 posto popusta, shvaćajući ispravno interese turizma i svoju korist od toga.

Sa izletničkim vlakovima također ne стоји bolje. Ishodili smo doduše izletničke vlakove naprama Sušaku, Rogaškoj Slatini i Ljubljani, no još se uvijek stoji na stanovištu, da ti vlakovi ne opće redovito, nego su ovisni o stanovitom broju putnika. Tako vlak broj 317 i 318 na Sušak i natrag, koji je uvršten u službeni vozni red dapače kao redoviti vlak, nije uopće pušten u promet niti jedanput, a vlaku za Ljubljana i natrag prijeti opasnost, da bude zbog slabe frekvencije obustavljen. Ne može biti ni drugačije, jer se putnici ne mogu priučiti na putovanje s vlakovima, čiji je polazak nesiguran. Nikome se ne da doći na kolodvor i onda čuti, da vlak ne ide! Tako smo naročito odrezani od povoljne veze s Gorskim kotarom i Hrvatskim Primorjem, pa je uslijed toga priredivanje izleta u te naše najljepše krajeve skopčane sa znatnim poteškoćama. I u tom smjeru nastaviti ćemo djelovanje, pak se nađamo ipak konačnoj pobjedi našega stanovišta.

11. Asociacija slavenskih turista održala je svoj kongres od 23.—28. rujna 1930. u Čehoslovačkoj, gdje je naš Savez zastupao naš predsjednik g. Pasarić i g. Makso Hrovatin. Na kongresu izvijestili su pojedini Savezi o djelovanju svojih planinarskih društava glede željezničkih pogodnosti, a da je to i učinjeno, izvijestio sam naprijed.

Asocijacija kani izdavati godišnjak, za koji bi svako društvo dalo članke, a za izdavanje toga godišnjaka doprinijelo bi svako društvo neki manji iznos. Izdavanje pak propagandističkog lista, napose u ljetnoj turističkoj sezoni, ovisi o finansijskom sudjelovanju pojedinih društava. Poslije kongresa bilo je razgledavanje mnogih znamenitosti Čehoslovačke.

12. Izleti, markacije i putovi. Izleti u skupinama priređivani su bili redovito svake nedjelje i blagdana izmjene po Putnoj blagajni i Omladin-

skoj sekciji. Osim ovih zajedničkih društvenih izleta polazili su članovi na različite izlete, veće i manje, pojedinci ili nekolicina, već prema planu i dogovoru, što su sami načinili. Veći društveni izleti održali su se na Velebit, Ivančicu, Kalnik, Golicu, itd., a sada će biti izlet na Plitvička jezera prigodom svečanog otvorenja spilja.

Od planinarskih putova popravljen je onaj od Šestina do Kraljičinog zdenca, dok je na Velebitu zaslugom kr. šumarske direkcije na Sušaku izgrađeno oko 70 km puta, pa to znači otvorenje Velebita od Oltara do Oštarija planinarskom prometu. Tim sistematskim radom se i dalje nastavlja.

Po omladinskoj sekciji kod matice te po podružnicama markirani su mnogi novi putovi i obnovljene stare markacije gotovo na cijelom radnom području »Hrvatskog planinarskog društva« od Orjena pa sve do slavonskih planina, pa kako je to nemoguće sve u tom izvještu nabrojiti, upućujem članove na »Hrvatski planinar«, gdje će o putovima i markacijama naći točne podatke.

13. Pogranični promet s Italijom. Glede pograničnog turističkog prometa između naše države i Italije postignut je sporazum, koji je stupio na snagu 15. kolovoza 1930., pak su obje vlade izmijenile popis onih društava, čiji se članovi mogu služiti pogodnostima toga sporazuma, a među tim društвima je i »Hrvatsko planinarsko društvo«. Po sporazumu se olakšava pogranički turistički promet u području Julskih Alpa, pa glede uvjeta i pojedinsti upućujem na ovogodišnji broj 5. »Hrvatskog planinara«, gdje je sve točno navedeno.

14. Reciprocitet sa stranim društvima. »Schweizer Alpen-Club« ukinuo je reciprocitetni odnosaј sa inozemnim društvima, pa tako i sa našim, dočim smo stupili u reciprocitetni odnosaј sa »Oesterreichischer Alpen-Clubom«, s kojim i izmjenjujemo publikacije.

15. Građevna djelatnost i pripremne radnje. Shvaćajući ispravno poziv našega društva, da građnjom kuća i skloništa otvara naše planine što većem pohadanju i turističkom prometu, posvećuje matica građevnoj djelatnosti i pripremama za nju najveću pažnju. Svijetla je pojava, da se i naše podružnice u sve većem broju javljaju s osnovama za gradnje kuća i planinarskih objekata, da se mnoge od njih upravo natječu, koja će prije što stvoriti, pa u toj žurbi i natjecanju grade po gdje kule u oblacima i velebne hotele, koji bi mogli zadovoljiti i najosjetljivijega amerikanskog Naboba.

Dobro je to! Vidi se jaka volja i ljubav za tu našu rođenu grudu, vidi se mar i rad naših dragih podružnica. Naravno, da onda ti veliki hoteli, po našim uputama i dokazima, pomalo spadnu na normalu, na onakovu planinarsku kuću ili kućicu, koja odgovara i praktičnosti, očekivanom posjetu, a što je najglavnije i financijalnim mogućnostima. Moramo priznati, da te naše podružnice skupljaju rijetkom strpljivošću paru na paru i da uz pripomoć matice najednom nikne kuća. Samo bi ih trebalo više biti, koje tako rade, jer mnoge opet sjede na novcima, da ih nije moguće maknuti. Ipak se ove godine možemo podićiti lijepim uspjesima.

Započelo se na Velebitu, gdje smo 16. kolovoza 1930. proslavili otvorenje i posvetu Rossijeve kolibe na Rožanskim kukovima, nazvanu po zaslužnom istraživaču Velebita i botaničaru, te našem začasnom članu, Ljudevitu Rossiu. Ta koliba, masivno zidana iz kamena po našem »planinarskom graditelju« Marku Vukeliću, leži u najljepšem i najromantičnijem kraju srednjeg Velebita i čini kariku u lancu velebitskih kuća, gotovo jednako udaljena s jedne strane od Krajačeve kuće, a s druge strane od skloništa u Mirovu. U njoj imade mjesta za 15 osoba. Otvorenje obavljeno je vrlo svečano, pa mu je pored ostalih odličnika prisustvovao i predstavnik česko-slovačkog planinarstva, potpredsjednik K. Č. S. T. i redaktor Časopisa turista V. Jeniček. Slovensko planinarsko društvo zastupali su

Makso Hrovatin, dr. Josip Oblak i A. Spende, dok su veliki broj članova matice predvodili naš predsjednik Josip Pasarić i potpredsjednik dr. Josip Poljak. Sudjelovale su i podružnice u Karlovcu, Sisku, Otočcu, Sv. Jurju, Starigradu. Virovitici i Čakovcu.

Kr. direkciju šuma reprezentirao je zasluzni graditelj velebitskih putova ing. Premužić. Posvetu obavio je starigradski župnik g. Ljubičić, a navrlo je u velebitske klance tom zgodom i mnoštvo seljačkog naroda, napose iz župe starigradske. Starina Ljudevit Kossi, ne mogavši doći zbog tereta svojih godina iskazao je opet ljubav svom Velebitu, darovaši za uređenje kolibe svotu od 1.000 dinara iz svojih skromnih sredstava.

Najljepša planina Gorskog Kotara, Risnjak, dobit će doskora ipak davno željkovanu kuću. Već prije svjetskog rata stvorena je odluka našega društva, da se na Risnjaku izgradi dolična planinarska kuća, dogotovljeni su nacrti, dapače bio je već i jedan dio drvene grade osiguran, kad li sve omete rat i, evo, sve do sada nije uz najbolju volju bilo moguće tadašnju odluku ostvariti radi po-manjanja sredstava.

No ta je zapreka sada, gotovo 20 godina poslije uklonjena zajedničkim zauzimanjem matice i podružnice »Velebit« na Sušaku, pa će se ljetos s gradnjom započeti. Dne 15. lipnja prošle godine obavljen je uz učestvovanje brojnog članstva očevid za izbor mjesta, kod kojega su sudjelovali predsjednik g. Pasarić, potpredsjednik g. Mirko Bothe i član građevinske sekcije matice g. ing. Josip Neumann, a od podružnice »Velebit« predsjednik g. dr. Vitezić i potpredsjednik g. Ružić, te delegati podružnica u Gerovu, Delnicama i Karlovcu. Izabrano je upravo idealno mjesto na livadi, na spojnici između Velikog i Malog Risnjaka, ispod samih stijena, oko 100 metara od samoga vrha, do kojega od toga mjeseta imade 15 časaka hoda. S te livade, obrasle mekom travom, krasan je pogled na more i planine, a na njoj je križanje svih puteva na Risnjak. Zemljište dalo je u zakup na 90 godina Ministarstvo šuma i rudnika, uz godišnju zakupninu od 2 dinara. Tu se dakle imade sagraditi kamena zgrada, lijepa i prostrana, sa stanom za opskrbnika, blagovaonom, posebnim sobama i zajedničkim noćistima za ženske i muškarce. Kuća će biti prizemnica sa mansardom, zapravo jednokatnica s potkrovljem, a planove izradio je naš stručnjak g. ing. Neumann. S doprinosima Savske banovine, vlastelinstva Thurn-Taxis, podružnica na Sušaku, Delnicama, Karlovcu i Sisku, te prihodom ovogodišnje naše zabave osigurana je do sada glavnica od kojih 130.000 dinara, u koju još nije uključen doprinos matice. Natječaj za gradnju je raspisan, pa čim ponude stignu i budu proučene po našoj građevinskoj sekciji, počet će se s radnjama. Pobliže u »Hrv. Planinaru« br. 8 god. 1930. i br. 1 god. 1931.

Ovih smo dana dobili od naše mlade podružnice »Jelenc« u Gerovu obavijest, da će njeni članovi kod vrela na Lascu ispod Risnjaka sami sagraditi sklonište, gdje će planinari naći utočište od nevremena i moći pod krovom prespavati. Zaista lijep primjer planinarske svijesti naše podružnice i njenih članova.

Idemo dalje na jug našom hrvatsko-dalmatinskom obalom do Mosora, gdje je naša agilna podružnica u Splitu dovršila gradnju velebnog planinarskog doma, čije će svečano otvorenje biti ove jeseni. Impozantna jednokatnica, na visini od kojih 900 metara nad morem, kod izvora Ljuvača, na dominantnom položaju s prekrasnim pogledom na more, sazidana je troškom od 200.000 dinara, dok će namještaj i unutrašnje uređenje stajati gotovo još toliko. Rado ćemo pohititi k otvorenju ovog velebnog hrama planinarstva, ovog istaknutog uspjeha Hrvatskog planinarskog društva i njegove radine podružnice »Mosora«, ove prve planinarske kuće u Dalmaciji!

No taj prvijenac nije ostao samac! Na Orjenu diže se posestrima marnim zauzimanjem naše podružnice u Dubrovniku. Zemljište na Orjenskoj lokvi darovalo je ministarstvo financija, te će se ta kuća doskora podići u visini od 1594 metara nad morem. Sredstva skupljena su po podružnici »Orjen« i beskamatnim zajmom matice, dok je Zetska banovina dala doprinos od 3.000 dinara. Ova će kuća imati i naročitu važnost za zimski sport, jer je tek tri sata od Dubrovnika, na domaku te kuće idealan teren za skijanje. Dolje kupanje, gore zimski sport, sve u jednom danu — pa da im ne zavidimo!

Zaokružimo na istok i vidimo prve začetke za gradnju kuće na Treskavici, najlepšoj planini na domaku Sarajeva, što je kani podići podružnica »Bjelašnica« u Sarajevu. Za tu gradnju obavljaju se tek pripremne radnje i skupljaju se doprinosi, no ne sumnjamo, da će naša agilna »Bjelašnica« doskora okuniti uspjehom svoju akciju, koju ćemo s veseljem poduprijeti i tako omogućiti gradnju prve kuće Hrvatskog planinarskog društva u Herceg-Bosni.

Sa visokih planina spuštamo se u pitome slavonske gore. I tamo se radi o gradnji planinarske kuće na Jankovcu u gori Papuk, u blizini romantične uvale sa glasovitim slapom istoga imena. To je pitanje potakla podružnica »Jankovac« u Osijeku, koja visoko diže planinarski stieg u Slavoniji. To je samo znak, da i u ravnici može planinarski pokret uspjevati! Podružnica započela je živu akciju, pa će tim izvedenjem stvoriti krasno izletište, naročito za svoje članove i građanstvo Osijeka. Nacrti su dogotovljeni i po matici odobreni.

Podružnica »Ravna gora« u Varaždinu skupila je znatnu svotu za gradnju kuće na Ravnoj gori u Hrvatskom Zagorju, koja će biti — nadamo se — dobro posjećivana po članovima podružnica u Varaždinu, Čakovcu, Zlataru, Ivancu i Krapini, a biti će, jer je u blizini Trakoščanskog dvora, ugodan izlet i Zagrepčanima. Kuća će biti većih dimenzija, pa treba još marljivo sabirati.

Podružnica »Kalnik« u Križevcima bavi se mišljlu gradnju kuće na Kalniku, no kako je ta osnova najnovijih dana, nije još središnji upravni odbor o tome stvorio zaključak.

U selu Prekrizju vrh rudarske kotline napustit će matica dosadašnje sklonište i uzeti u najam kuću, gdje je sklonište i prije bilo, koju će vlasnik popraviti.

Namjerice se vraćam, pri kraju moga prikaza o gradevnoj djelatnosti, velebitskom kršu, gdje sam i počeo, da tako zaključim s osnovom za gradnju skloništa na Tadinjoj glavici u južnom Velebitu, koju osnovu pokreće neumorna podružnica »Visočica« u Gospicu. U sporazumu s njom izabrao je delegat matrice odbornik dr. Ivan Krajač vrlo lijepo i prikladno mjesto, gdje će se to sklonište podići, no kako za sada nema sredstava, doći će gradnja toga objekta poslije na red.

16. **Popravci kuća i investicije.** Matica popravila je sklonište na Smrekovcu (Risnjak), koje je bilo u trošnom stanju, i nabavljene su prevlake za slamnjače.

Popravak izведен je s minimalnom svotom od 2654 dinara, što zahvaljujemo gosp. nadšumaru Janku Šušterčiću, koji je popravke nadzirao.

Veće investicije iziskivao je »Tomislavov dom« na Medvednici, gdje su popravljeni zahodi, uveden vodovod u točionu, popravljena kanalizacija pred kuhinjom, te krov na staroj zgradi, koji je nanovo oličen. Nabavljeno je 200 novih plahta.

Pitanje električne rasvjete i telefona još uvijek nije dekončano, jer se do sada nisu mogla namaknuti potrebita sredstva za vrlo skupe proračune.

17. **Posjećivanje kuća i skloništa u glavnom ne zadovoljava.** Uzrok tome jeste, da mnoge naše kuće, kao n. pr. neke velebitske, pa Bijele

Stijene, leže daleko od većih gradova, daleko od naših podružnica i od željezničkih postaja.

No uza sve to biva posjet svake godine veći i moramo istaknuti, da se za naše planine, naročito za Velebit i Mosor, otkada su kuće sazidane, interesiraju u sve većoj mjeri stranci i posjećuju ih.

Najbolje posjećene su »Tomislavov dom« na Medvednici, Gojanov dom na Visočici, Pasarićeva kuća na Ivančici, kuća na Obruču i Krajačeva kuća na Sjevernom Velebitu. Kad bi već konačno bila uredena cesta Ogulin—Novi i otvoren na njoj autobusni promet, oživile bi i Bijele Stijene.

»Tomislavov dom« postigao je rekordan posjet zimi, pa je kuća kroz cijelu zimu subotom i nedjeljom bila gotovo prenatprana planinarima i skijašima, a skoro sva natjecanja obdržavala su se na Sljemenu.

Dne 3. veljače 1931. izvezlo se Nj. V. Kralj autom na Medvednicu i posjetilo piramidu i Tomislavov dom, gdje se upisalo u društvenu spomen-knjigu. Prikaz o tome posjetu sa fotografijama, što ih je snimio naš član g. Griesbach ml. odštampali smo u ovogodišnjem 3. broju »Hrvatskog Planinara«, koji je u divotuvezu poslan Njegovom Veličanstvu na spomen, te je od maršalata dvora stigao odgovor, da je taj naš poklon predan i primljen.

18. Parnica z bog barake kod piramide, koja je po našem društvu lanjske godine z bog smetanja posjeda podignuta protiv Micike Novak i Mikinca završila je u našu korist, te se ona baraka, koja je kroz godinu dana nagrđivala plješinu oko piramide, konačnom odlukom suda mora maknuti, te društvu naknaditi trošak parnice. Parnicu je vodio i uspješno priveo kraju naš odbornik g. Rudolf Rebrnjak.

19. Parcelacija i izgradnja na Medvednici. Prošle godine počela se gradska općina u Zagrebu baviti mišljom, da na Medvenici, na najljepšem dijelu oko samog Sljemena, parcelira zemljišta i prodaje parcele privatnicima u svrhu izgradnje vila i ljetnikovaca, sanatoriјa, oporavilišta, svratišta i slično. Onaj, u čijoj se glavi ta ideja rodila, nije sigurno pomiclao na zapreke, koje tome planu stoje na putu, nije mislio na nepodesnost Medvenice za takove osnove, nije shvatio, da bi time uništio prirodni park grada Zagreba, da bi za volju nekolicine bogatuna, koji bi tamo sagradili svoje ljetnikovce, odvratio tisuće zagrebačkih planinara i građana — izletnika od Sljemena, da bi uništio onaj šumski mir i čar, koji je toliko potreban pučanstvu glavnoga našega grada.

Hrvatsko planinarsko društvo, svjesno svoje zadaće kao čuvare prirodnih ljepota naše domovine, protivilo se odmah takovoj osnovi i poduzelo korake, da se ta stvar temeljito pretrese prije no što bi se išta odlučilo. Tim povodom odredilo je gradsko poglavarstvo dne 2. rujna 1930. očevidec na Sljemenu, kod kojega je sudjelovalo i naše društvo po predsjedniku g. Pasariću i odborniku g. Neumannu. Većina izjavila se protiv parcelacije u privatne svrhe, jer na Sljemenu treba da ostane zaštitna šuma, a ne da se krči i parcelira po miloj volji.

Naše društvo izradilo je povodom toga opširno i temeljito stručno mišljenje, kojim pobija tu nesretnu ideju sa svakog stanovišta, pa je to mišljenje kao predstavka predana gradonačelniku g. dru. Srkulju i svim gradskim zastupnicima a odštampana je u 10. broju 1930. »Hrvatskog Planinara«, pa ju je vrijedno pročitati.

20. Razriješenje ugovora s opskrbnicom na Tomislavovom domu uslijedilo je ovih dana, pa će se na jesen, kad ona otide, na temelju natječaja uzeti novi opskrbnik. Nacrt ugovora bit će donekle promijenjen u korist društva.

21. Meteorološke postaje na planinama. Sve jačom izgradnjom planinarskih kuća nastoji društvo, da se kod opskrbljenih kuća na našim planinama urede stanice za meteorološka opažanja, koja su od važnosti ne samo za znanstvena istraživanja i za aviaciju, nego i za vremensku orientaciju planina-

rima. U toj našoj akciji ide nam Geofizički zavod u Zagrebu sa predstojnikom g. prof. dr. Škreboom vrlo susretljivo na ruku, te je uredio takove stanice do sada na Sljemenu pred Tomislavovim domom, na Obruču kod plan. kuće, zatim na Stirovači u Velebitu, a namjerava je doskora postaviti i kod Gojtanovog doma na Visočici. Mi stavljamo u dužnost opskrbnicima naših kuća, da izvršuju opažanja i preko nas dojavljuju Geofizičkom zavodu. Time izvršava naše društvo jednu općenito korisnu misiju.

22. Društvene sekcije kod maticе. Putna blagajna radi već sedmu godinu na priređivanju izleta, pa je i ove godine pokazala lijepo uspjehe. Pristupilo je mnogo novih članova, priređen je niz izleta, redovito svake druge nedjelje, od kojih napominjemo Klek, Viševicu, Sjeverni Velebit, Ravnu goru, špilju Kuštrovku, Donačku goru, Pohorje, Triglav, Begunjščicu, kao i mnogo drugih izleta po Hrvatskom Zagorju i u Samoborskim gorama. Sekciji je na čelu g. Josip Vučak.

Foto-sekcija može zabilježiti nekoliko uspjeha. Nastavila je dalje uređivanjem tamne izbe, priredila je zimus dobro posjećeni fotografski tečaj pod vodstvom g. Griesbacha, koji je donio i novih članova, a na proljetnom zagrebačkom zboru priredila je izložbu fotografija člana Čedomila Kuševića, koja je pobudila sveopće priznanje, pa je produljena i za vrijeme aeronautečke izložbe na želju i molbu odbora Aero-kluba. Većina tih slika otkupljena je po našem društvu i predana Foto-sekciji u svrhu propagande naših prirodnih krasota. Isto tako se arhiv Foto-sekcije obogatio sa preko 40 slika našega odbornika gosp. dra. Ive Horvata koje predstavljaju lijepo i zanimivo motive sa Dinare i Velebita. Na čelu je Foto-sekciji dr. Zlatko Prebeg.

Ski-sekcija narasla je za kratko vrijeme na preko stotinu članova, te je razvila, kod dobrih snježnih prilika ove zime živahnu djelatnost. Dne 1. ožujka 1931. priredila je utrku za prvenstvo Medvednice, a članovi i članice sekcije sudjelovali su kod svih natjecanja i odnijeli nekoliko nagrada. Kod priredbe za prvenstvo Medvednice podijelila je sekcija dobitnicima ukusne plakete kao nagrade. Na prijedlog sekcije votiralo je Hrvatsko planinarsko društvo Zimsko-sportskom podsavazu u Zagrebu 500 dinara za gradnju odskočnice kod Rauchove lugarnice.

Najbolji vozači ski-sekcije su gdice: Jelica Vučak, Beba Opermann, Pepica Ivorek i gđa Vera Majdić, te gg.: Jagodić, Supina, Vedrina, Radovinović i Levak. Sekciju su vodili gg. Badovinac i Šetina, a ove će se godine provesti reorganizacija sekcije.

Omladinska sekcija pod vodstvom g. Antuna Glada završila je svoj organizatorni rad i pristupila intenzivnjem radu oko priređivanju izleta, kod kojih prevladava veselo raspoloženje i drugarski duh. Osim toga nastavila je s označivanjem puteva na Medvednici po svojim članovima. Izleti su se poduzimali u hrvatske i slovenske planine, a pojedinačne grupe omladinaca načinile su uspone na Julske i Kamničke alpe i na Grossglockner. U krilu omladinske sekcije djelovalo je mandolinistički zbor, koji se međutim u posljednje vrijeme pretvorio u samostalnu

Glasbenu sekciju, proširivši tako svoje djelovanje. Pod vodstvom pročelnika i zborovođe člana g. Vranića postigli su naši glazbenici već u krilu Omladinske sekcije lijepo uspjehe, a sada nastavljaju u samostalnoj sekciji marljivo s vježbanjem, spremajući se da nastupe na društvenim sastancima i priredbama početkom jeseni.

23. Zabave. Dne 7. veljače o. g. održana je obligatna društvena reduta u dvorani Zagrebačkog Zbora. Čisti prihod namijenjen je za gradnju kuće na Ris-

njaku, pa su toj namjeni odgovarale i dekoracije dvorane. Reduta nije bila tako kao lana posjećena, a tome je mnogo skrivio snijeg, koji je dan prije počeo padati i tako nam odvukao mnoštvo sigurnih posjetitelja, skijaša, u planine.

Osim redute priredila je Putna blagajna svoju Nikolinjsku veselicu, a Omladinska sekcija jedan društveni sastanak.

24. Naši pokojnici. Smrt je pokosila dosta društvenih članova, pa ih ovdje u harnu uspomenu nabrajam: Dr. Miroslav Čačković, Antonija Domines, Jakob Glad, Ivan Jeušnik, Vladimir Kantoci, Šarlota Kestler, Ferdo Kovačić, Vera Legiša, Anka Muha, Viktor Račić, Milan Sokač, Girolamo Spitzer, Rudolf Spitzer, prof. Vladimir Stahuljak ml., Lola Schwarz i Branko Ungar. Slava im!

Time završavam izvješće o matici i prelazim na podružnice.

B) DRUŠTVENE PODRUŽNICE.

Radosna je pojava, da većina naših podružnica živi snažnim životom, da radi i stvara, nekoje dapače vrlo mnogo, dok samo manjina spava, t. j. najviše što rade jest da ubiru članarinu, spreme je u štedionu i ne daju je ni za cito svijet! Kod takovih podružnica, ako se uzme sveukupno, leži nam čitav imetak, s kojim bi lako sagradili planinarsku kuću. Pozivi i opomene ne hasne, pa će matica morati ove godine razmislići o sredstvima, kako da ipak te novce od podružnica, koje ništa ne grade i ne investiraju, privede kojoj plodonosnoj planinarskoj svrsi.

Prikazat ću vam redom rad pojedinih naših podružnica, a počinjem s metropolom slavonskom, pa do mora, da završim s metropolom bosanskom.

Podružnica »Jankovac« u Osijeku

razvila je, kako sam već napomenuo, iz slavonske ravnice jaku djelatnost. Iz zapisnika glavne skupštine, održane 26. travnja o. g. razabiremo, da je ne samo uprava podružnice na svome mjestu, nego da je i članstvo svjesno i planinarski odgojeno. Članovi su poduzimali izlete u Krndiju, Papuk i Psunj redovito, jer su im to jedine planine, koje nisu previše udaljene. Priređeno je 14 izleta sa 253 učesnika, od tih izleta ističemo izlet na Plitvička jezera, Psunj, Julske i Kamničke alpe sa teškim usponima. Podružnica obnovila je neke markacije i priredila po našem potpredsjedniku dru. Poljaku jedno predavanje. Kod podružnice djeluje skijaška sekcija i foto-sekcija, koja je nedavno osnovana. O gradnji kuće na Jankovcu izvjestio sam kod građevne djelatnosti. Predsjednik je gosp. dr. Kamilo Firinger.

Podružnica »Papuk« u Virovitici

okupila je oko sebe 72 člana i održala glavnu skupštinu 11. siječnja 1931. Priredila je dva predavanja po dru. Poljaku, a u veljači planinarsku redutu. Izleti održavani su u Jankovac, Ružicu-grad, Manastir, Voćin, Bled, Vintgar, Bohinj, izvor Savice, otok Rab, Velebit, Kamničke Alpe i Oštrec, kod kojih je izleta sudjelovao 51 član. Zimi se drže društveni sastanci svake sedmice. Na predlog i molbu podružnice uvela je tt. Guttmann izletničke vlakove i tako omogućila članstvu posjećivanje Jankovca. Podružnica imade društvene prostorije, koje je snabdjela inventarom i lijepo uredila. Predsjednik je g. Lovro Bakotić.

Podružnica »Čaklovac« u Pakracu

nije poslala izvješća već duže vremena, pa o njezinu radu ne mogu ništa izvestiti.

Podružnica »Moslavina« u Kutini

također nije poslala izvješća i čini se, da spava blaženim snom.

Podružnica »Zrin« u Petrinji

održala je glavnu skupštinu 4. svibnja 1931., broji 80 članova, te je obavila mnogo izleta u okolicu na Cepeliš, u Krapinu, Rogašku Slatinu, Radoboj, Golu-

bovac, Lepoglavu, Ravnu goru, Trakoščan, Ivančicu, Bohinj i izvor Savice, Aljažev dom, na Kočnu i Grintavec — Česku Koču, Velebit, Risnjak, Plitvička jezera, Dalmaciju, Bosnu, itd. Uzdržava piramidu na Cepelišu i prireduje predavanja. Imade foto-sekciju, koja sa svojih 5 članova marljivo radi. Zajednički izleti priređuju se katkad i sa podružnicom »Gvozd« u Sisku, što služi međusobnom upoznavanju članova. Predsjednik podružnice je g. Matija Filjak. Podružnica je uređila neke puteve i postavila putokaze, a njezinim nastojanjem postavljen je mali paviljon na Utinji kod vrela.

Podružnica »Gvozd« u Sisku

održala je 22. veljače 1931. svoju glavnu skupštinu. Broji 126 članova, a izvedeno je 14 izleta sa 65 učesnika, i to u Lipovačku dragu, na Oštac, Donačku goru, Julske Alpe, Karavanke, Sjeverni Velebit i Sinj. Osim toga je ski-sekcija podružnice poduzela ove zime 5 izleta u okolicu Petrinje. Podružnica posjeduje vlastiti paviljon i piramidu na Viktorovcu, gdje je otvorila i restauraciju, danu sada u zakup, pa je to mjesto postalo omiljelo izletište Siščana. Tamo se priređuju i uspjele planinarske veselice. Na čelu podružnice je naš agilni začasni član gosp. Viktor Borovečki.

Podružnica »Bilo« u Koprivnici

izvela je mnoge manje izlete u području Bilo-gore, a veće na Kalnik, Julske Alpe i Plitvička Jezera, dok su neki članovi ski-sekcije poduzeli nekoliko većih skijaških izleta u okolini Kranjske gore. Podružnica održava češće društvene sastanke, a broji 25 članova.

Podružnica »Kalnik« u Križevcima

održala je 12. svibnja o. g. glavnu skupštinu. Broji 47 članova, a priredila je i nekoliko izleta, no odziv je bio slab. Jedino je vanredno uspio izlet na Kalnik, koji je priređen na poticaj naše podružnice u Varaždinu. Na tom izletu sudjelovala je matica, te podružnice u Križevcima, Varaždinu, Čakovcu, Bjelovaru, Virovitici i Koprivnici, pa se pod starodrevnim Kalnikom skupilo oko 300 planinara, koji su tamo vrijeme vrlo ugodno sproveli. Podružnica je potakla ideju gradnje kuće na Kalniku, o čemu sam već izvijestio. Na čelu je podružnici gosp. Josip Heršak.

Podružnica »Bilogora« u Bjelovaru

održala je dne 18. svibnja o. g., pod predsjedanjem prof. A. Medura, svoju glavnu skupštinu. Uslijed pomanjkanja pogodnosti na željeznici spao je broj izleta pogotovo daljih, a i broj članova, pak podružnica broji sada 80 članova. Ipak je u okolicu priređeno nekoliko izleta, a kod izleta na Kalnik sudjelovalo je 38 članova. Za gradnju kuće na Ravnoj Gori doznačila je podružnici u Varaždinu Din 500.—. Sastanci obdržavaju se sedmično, a 22. veljače priređena je uspjela kostimirana zabava.

Podružnica »Željezna Gora« u Čakovcu

održala je dne 26. travnja 1931. glavnu skupštinu, te broji 77 članova. Priređeno je nekoliko skupnih izleta u okolicu Čakovca, Varaždina i Ivance, te u Sloveniju, pa je na tim izletima sudjelovao 141 član. Ove godine osnovana je ski-sekcija, koja je odmah počela djelovati sa 12 upisanih članova. Podružnica je izlaganjem slika iz lijepih krajeva naše domovine nastojala i kod nečlanova pobuditi interes za planinarstvo. Posestrimi »Ravna Gora« u Varaždinu послala je D 3.000 za gradnju kuće na Ravnoj Gori. Predsjednik podružnice je g. dr. Blaž Ilijanić.

Podružnica »Ravna Gora« u Varaždinu

pod predsjedanjem g. prof. Krešimira Filića održala je 27. ožujka glavnu skupštinu. Članova imade 103. Priređivanje je mnogo izleta naročito na Ivančicu

i Ravnu Goru, koji su dobro uspjeli, a obnovljene su markacije na Ravnoj Gori, te održana dva propagandistička planinarska predavanja po prof. Stahuljaku. Glavna briga podružnice bila je sabiranje prinosa za gradnju kuće na Ravnoj Gori, o čemu sam govorio kod gradevne djelatnosti.

Podružnica »Ivančica« u Ivancu

Iznijela je 10. svibnja o. g. svoje poslovanje pred glavnou skupštinu. Imade 68 članova, a priredila je mnogo izleta na Ivančicu, Ravnu Goru, Julske Alpe, Kamničke Alpe, Karavanke, Bled, Bohinj, Gorski Kotar itd., pa je na tim izletima sudjelovao lijep broj članova. Pasarićevu kuću na Ivančici posjetilo je prošle godine 680 planinara, za koje se zna po upisu u knjigu, no bit će ih mnogo više.

Dne 7. rujna 1930. priredila je podružnica proslavu godišnjice otvorenja kuće i piramide na Ivančici, na koju je došlo oko 200 planinara iz Zagreba, Varaždina, Čakovca i Ivanca. Teške financijalne poteškoće podružnice, u koje je zapala otplaćivanjem duga za gradnju kuće i piramide, prebrodene su subvencijom od Din 10.000.— što je podijelila Savska banovina, pa će iz preostalog novca sagraditi nužnik kraj kuće. Obnovit će se neke markacije na Ivančici. Podružnici je na čelu g. Albert Spiler.

Podružnica »Oštcr« u Zlataru

održala je 18. travnja glavnou skupštinu pod predsjedanjem g. Josipa Rauera. Rad podružnice napreduje, a otkad je sagradena kuća na Ivančici povećao se i broj članova i izleta. Članova ima 61, a priredeno je 15 izleta i to većim dijelom na Ivančicu. Podružnica spremi osnovati ski-sekciju, čime će dobiti još veći broj članova. Podružnici »Ravna Gora« u Varaždinu dopitan je iznos od 1.000 dinara za gradnju kuće na Ravnoj Gori.

Podružnica »Strahinjčica« u Krapini

broji 53 člana, te je priredila 9 izleta na Goleš, Brezovicu, Strahinjčicu, Donačku goru, Rimske toplice i Kum. Izvješća o ostalom radu podružnice nemamo.

Podružnica »Medvednica« u Dol. Stubici

ne javlja se, pa o njenom djelovanju nismo obaviješteni.

Podružnica »Japetić« u Samoboru

razvila je jaku djelatnost, koju je prikazala na glavnou skupštinu dne 18. travnja 1931. Broji 168 članova, priredila je 45 izleta u okolicu, na Stojdragu, u Bihać i Plitvička Jezera. Kod priredivanja izleta osobito se ističu mladi članovi, koji svoje izlete točno opisuju. U travnju priredena je uspjela planinarska zabava, za koju je dekoracije izradio član g. Franjo Kompare. Popravljena je temeljito piramida na Tepcu, na Okić-gradu izgrađen je most na putu, što vodi na ruševinu i izvedeno je 15 stepenica. Ureden je put k ulazu u Vilinske jame, a popravljen je također put k Cerinskom viru i uređena okolica.

Mjesto »Mesićeve kuće« na Japetiću, koja je temeljito orobljena, kupila je podružnica kuću ispod sela Lipovca i prozvala je »Socijevom kućom« po zaslужnom predsjedniku. »Mesićevu kuću« će pak društvo prodati. Zabave su još priređene u manjem stilu na Silvestrovo i Martinje.

Novo osnovana ski-sekcija marljivo je započela vježbama i priredila zimus jednu skijašku utakmicu. Foto-sekcija kani raspisati natječaj za najbolje fotografije i prirediti izložbu fotografija u Samoboru.

Podružnica »Plješivica« u Jastrebarskom

imade 44 člana i 15 pretplatnika na »Hrvatski Planinar«. To je rijedak i hvalevrijedan primjer! Inače nije ove godine pokazala kakvu veću aktivnost, te bi bila potrebna reorganizacija te podružnice.

Podružnica »Martinšćak« u Karlovcu

održala je glavnu skupštinu 28. svibnja 1931. Broji 103 člana, te su priredeni što manji, što veći izleti i to na Medvednicu sa silazom na Stubicu, na Rudač i Skradski vrh, Golicu i Vintgar, Visočicu, Zavižan, Oštrec itd. Podružnica ima Putnu blagajnu sa 200 članova. U više navrata doznačila je podružnica matici za gradnju kuća veće iznose, pa tako je i ove godine votirala 1.000 dinara za gradnju planinskih kuća, te tako prednjači lijepim primjerom. Predsjednik je g. Milan Zemljak.

Podružnica »Vinica« u Dugojsresi

održala je skupštinu 29. ožujka 1931., te broji 52 člana. Doznačila je matici 6.000 dinara za gradnju planinarskih kuća, pa je tim činom dokumentirala pravu planinarsku svijest i ispravno shvaćanje. Priredila je 5 društvenih izleta i više pojedinačnih i u manjim skupinama. Predsjednik podružnice je g. Juraj Cindrić.

Podružnica »Klek« u Ogulinu

nakon višegodišnjeg pokoja pokazuje opet neke znakove života. Ne znam da li su to zadnji trzaji ili početci novog života. Vjerujmo rade u ovo drugo, jer postoji još tamo jedan planinar, koji se još jedini brine. Žalibog da je starac Klek tako blizu toj podružnici, da vidi ljudsku nezahvalnost!

Podružnica »Rudač« u Srp. Moravicom

ne javlja se već duže vremena, pa će se morati vjerojatno pristupiti likvidaciji.

Podružnica »Skradski vrh« u Skradu

broji 38 članova i nanovo je označila putove na Zeleni vir, Muževu hižu—Zeleni vir — Brod na Kupi—Skrad do Divjaka i Skradski vrh, Skrad—Ravna Gora.

Podružnica »Risnjak« u Delnicama

broji 76 članova, a priredila je 16 izleta na Skradski vrh, Tuhobić, Drgomalj, Risnjak, izvor Kupe, Bjelolasicu, Hrvatsko Primorje, Viševicu, Kuželske stijene, itd. Održana su tri društvena sastanka, a podružnica namjerava osnovati ski-sekciju.

Podružnica »Runolist« u Lokvama

imade 18 članova, te je priredila mnoštvo izleta i skijaških partija na planine Gorskog Kotara, Plitvička Jezera, Bijele Stijene, na Velebit, na istarske planine i u Sloveniju. Imade glazbenu i ski-sekciju.

Podružnica »Viševica« u Fužinama

ne šalje nikakovog izvješća niti se javlja, pa će — kako se čini — po drugi put zaspasti. Žalosna svjedodžba za Gorane!

Podružnica »Učka« u Kastvu

nastavila je svojim radom, koji se u početku pokazao vrlo lijepim, no potanjih obavijesti i izvješća još do danas nismo primili. Sudjelovala je kod otkrića spomenika pok. Kralju Petru u Kastvu.

Podružnica »Jelenc« u Gerovu

održala je 26. travnja 1931. glavnu skupštinu, te je predsjednikom izabran g. Stjepan Janeš. Podružnica će markirati novi put od Lasca na Lazačku glavicu. Na prijedlog tajnika g. Ožbolta zaključeno je po samim članovima sagraditi planinarsku kolibu kod Lasca, pa sam taj hvale vrijedni pothvat već naprijed opisao.

Podružnica »Snježnik« u Krasici

održala je 18. siječnja 1931. glavnu skupštinu pod predsjedanjem g. Ante Mikuličića. Broj članova iznosi 20, a izleti su izvedeni na Risnjak i Tuhoobić. Kako se u podružnicu zapisalo dosta novih članova, imade nade u uspješniji rad.

Podružnica »Velebit« na Sušaku

održala je 15. travnja 1931. glavnu skupštinu pod predsjedanjem g. dra. Dinka Vitezića, te broji preko 400 članova i razvija snažnu djelatnost. Izleta priređena su 23. od toga 14 planinarskih sa 204 člana i 9 skijaških sa 344 člana, pa se po tome vidi, koliko se zimski šport razmahao. Izleti su priređeni na gotovo sve planine Gorskog Kotara, na Bijele Stijene, Obruč i Velebit.

Na planinarskoj kući na Obruču proširena je terasa i izvedeni neki povravci. Pod nadzorom ing. Stanka Kariolića provada se pošumljivanje Obruča, za koje je ministarstvo šuma i rudnika doznačilo 33.500 dinara; od te svote utrošeno je 21.488 dinara u pošumljivanje, pa je zasadeno na desetke hiljada lipa, javora, smreke, crnog bora itd. Za zaljevanje tog nasada i za sušnih mjeseci sagrađena je prošle godine cisterna od 800 m³ sadržine.

Podružnica sudjeluje aktivno sa maticom u radu oko gradnje planinarske kuće na Risnjaku, te je sama skupila već priličnu svotu. O tome sam izvjestio na drugom mjestu.

Priređene su društvene zabave na Sušaku i Delnicama, te su obje vanredno uspjele.

Ski-sekcija pokazuje veliki napredak i broji 98 članova, te je podmladak svake nedjelje vježbao na Platku. Podružnica kani naredne zime uzeti trenera za skijaše.

Foto-sekcija podružnice uredila je u društvenim prostorijama laboratorij za članove; održan je tečaj sa predavanjima gg. Baretića i dr. Emilia. Na jesen kani foto-sekcija prirediti izložbu u velikom stilu. Konačno su ponovno birani odlični planinarski radnici gg. dr. Dinko Vitezić i Duro Ružić za predsjednika, odnosno potpredsjednika ove agilne podružnice.

Podružnica »Rujnik« u Novom

ne javlja se i prema tome ne mogu izvestiti.

Podružnica »Senjsko bilo« u Senju

imade 50 članova, ali o radu nije poslala izvješća.

Podružnica »Zavižan« u Sv. Jurju

broji 22 člana i priredila je izlete u sjeverni Velebit, te naznačila put od Krajačeve kuće do Rossijeve kolibe.

Podružnica »Gromovača« u Starigradu

nije poslala izvješća. Članovi su u većem broju prošle godine sudjelovali kod otvorenja i posvete »Rossijeve kolibe« na Velebitu.

Podružnica »Mali Rajinac« u Otočcu

imade 26 članova, te je pod predsjedanjem g. Časteka održala 15. ožujka 1931. glavnu skupštinu. Priređeni su mnogi izleti u obližnje gore i Velebit sa lijepim brojem učesnika. U osnutku je Putna blagajna i foto-sekcija. Novoizabrani predsjednik je g. Ivica Žubrinić.

Podružnica »Visočica« u Gospicu

pod vodstvom svog dugogodišnjeg i zaslужnog predsjednika g. Ivana Gojtana proširuje sve više svoj prokušani rad. Održala je 18. siječnja glavnu skupštinu u vlastitim prostorijama te broji 549 članova, od toga 215 utemeljitelja. Izleti priredivali su se svake nedjelje i blagdana ponajviše na Visočicu, pa onda i na ostale dijelove Velebita, Šatorinu, Stirovaču, Jadovno, Starigrad, Osta-

rije, Karlobag, Doce, Vaganjski vrh, Sv. Brdo, Plitvička Jezera, Triglav, itd., u svemu oko 30 izleta sa 450 učesnika. Markirani su putovi i postavljeni putokazi od Gospića do Visočice, te iz Medka na Doce, a neke su markiracije obnovljene.

Prigodom proslave godišnjice otvorenja Gojtanovog doma otvoren je u njemu planinarski muzej, što ga je zasnovao predsjednik g. Gojtan. O postavljanju meteorološke stanice i o izboru mesta za gradnju kuće na Docima izvijestio sam već naprijed.

Pored foto-sekcije, koja broji 15 članova, osnovana je i ski-sekcija sa 6 članova, te speleološka sekcija sa 18 članova, te je pročelnik te sekcije g. Zv. Rosandić držao tri predavanja o ličkim spiljama (vidi »Hrvatski Planinar« br. 11. iz 1930.) uz projekciju diapositiva. U siječnju priređena je i planinarska zabava, koja je od sviju do sada najbolje i moralno i materijalno uspjela, te je izabrana i »Vila Velebita« gdica Slavica Nikšić. Na Gojtanovu domu postavljen je stalni čuvar, koji će tamo boraviti cijelu godinu pa će se moći u dom zimi i ljeti.

Podružnica »Crnopac« u Gračacu

imade 22 člana, te je priredila 4 izleta na Tremzinu, špilje kod Svetinje, Sv. Brdo i Pošljak s lijepim brojem učesnika. Popravljena je kuća u Dulibi ispod Crnopca. Posebnog izvješća nemamo.

Podružnica »Risovac« u Kninu

nije mogla početi djelovati, jer joj pravila još čekaju na odobrenje.

Podružnica »Svilaja« u Sinju

imade 28 članova, obećala je, da će početi intenzivnije raditi, pa će valjda ovo ljeti donijeti ploda. Izvješća nemamo do sada.

Podružnica »Mosor« u Splitu

održala je dne 1. ožujka 1931. pod predsjedanjem zaslužnog svog predsjednika prof. Giromette svoju glavnu skupštinu. Broji oko 300 članova, od kojih je preko jedne trećine aktivnih, koji su sudjelovali najmanje na tri društvena izleta i redovito posjećivali predavanja i izlete.

Turistička sekcija priredila je 50 izleta sa 590 učesnika u Vrliku, na Kozjak, Labišnicu, Biokovo, Mosor, Lečevičku krajinu, Crni Krug, Oštrelj, Klekovaču, Đuled, Čardak, Vitorog i Hrebljinu, dok se neki članovi uspeše na slovenske i austrijske Alpe.

Prosvjetna sekcija priredila je 15 predavanja iz planinarstva, zemljopisa, geologije, biologije i higijene po predavačima dru. Petkoviću, dru. Smiljani Antunović-Mikačić, dru. Ercegoviću, dru. Rubiću, dru. Šoljanu i prof. Girometti.

Foto-sekcija izdala je planinarske dopisnice u više tisuća primjeraka, dok joj zbirka negativa broji 500 primjeraka različnih motiva.

Speleološka sekcija izvršila je tešku ali i krasnu akciju oko uređenja špilje Vranjače, koja je jedna od najljepših prirodnih ljepota naše domovine. Za vrijeme svog nedavnog boravka u Splitu posjetilo je Vranjaču Nj. Vel. Kraljica i Prijestolonasljednik Petar sa princom Tomislavom i knezom Aleksandrom, koji su bili po predsjedniku i mnoštvu članova srdačno dočekani i sprovedeni po tom podzemnom hramu.

Šumska sekcija priredila je dva šumska dana i njezinom inicijativom zasadeno je na centralnom Mosoru oko 100.000 borića i drugog šumskog raslinja. Ministarstvo šuma i rudnika udijelilo je podružnici 150.000 dinara za nastavak pošumljivanja i uređenje doma na Mosoru, koji će služiti za nadzor pošumljivanja. Planinarski dom se sada iznutra uređuje, te će jesen je biti svečano otvorene.

Sekcija za markacije označila je više kilometara putova na južnom Mosoru i uz pripomoć seljaka započela gradnju puta iz Gor. Sitna do planinarskog doma i iz Doca na Ljuti Kamen.

Humana sekcija obdarila je za vrijeme zime u dva navrata stotinjak djece zabitnih zagorskih sela toplov rubeninom, darom splitskih gospoda. Takovim svestranim radom dokumentirala je podružnica »Mosor« svoju veliku aktivnost i ljubav za naše planine, a sada će upotpuniti svoj rad i na polju zimskog športa, jer je zaključila osnivanje ski-sekcije.

Podružnica »Biokovo« u Makarskoj

imade 51 člana, te je priredila više izleta po Biokovu, održala nekoliko društvenih sastanaka i planinarski ples uz sudjelovanje članova podružnice »Mosor«. Kani ovoga ljeta markirati i probiti neke putove na Biokovu.

Podružnica »Orjen« u Dubrovniku

održala je pod predsjedanjem g. dra. Dure Orlića dne 29. siječnja glavnu skupštinu. Članova broji 93, a imade izgleda, da će skoro preći stotinu, jer za podružnicu, a naročito ski-sekciju vlada veliki interes. Ski-sekcija pod vodstvom zasluznog tajnika g. Pany-a imade 11 opremljenih skijaša, te su izvedena 3 izleta. Spiljarska sekcija bilježi lijepo rezultate, te je istražena Močiljska i Debeline spilje, što je opisano u »Hrvatskom Planinaru«, a razgledane su još spilje Grebci, Vuković-spilja, Trezova i Kuparska jama. Uspjelo je naročito mladež zainteresirati za manje izlete u spilje. Foto-sekcija nastavlja skupljanjem motiva, a i broj amatera se stalno povećava, te su izložili i na izložbi foto-sekcije matice lane u Zagrebačkom Zboru. O gradnji kuće na Orjenu, za koju je ministarstvo finacija, odjeljenje drž. katastra odobrilo mjesto na Orjenskoj lokvi, zauzimanjem ministra dra. Korošca, već sam prije izvjestio. Izvedeno je 38 izleta sa 351 izletnikom, od toga nekoliko skijaških, i to na Subru, Zmajevo ždrijelo, Malasticu, Vučji Zub, Vlasticu, Ivan-planinu, Radostak, Gnjilu Gredu, Stirovnik, Orjen, Bjelašnicu itd. Prošle godine posjetili su Orjen ministar dr. Korošec i skupina profesora Oxfordskog sveučilišta. Preplatnika na »Hrvatski Planinar« imade padružnica 21, i to je rekordan broj između naših podružnica!

Podružnica »Bjelašnica« u Sarajevu

održala je pod predsjedanjem dra. J. Flegera dne 17. siječnja 1931. svoju skupštinu. Imade 130 članova i priređeno je 25 izleta sa 240 učesnika na Plasu, Treskavici, Vranicu, Bjelašnicu i Prenj, te više izleta u okolicu. Podružnica zaključila je gradnju kuće na Treskavici, što sam izvjestio kod gradevne djelatnosti. Markiran je put Pazarac—Hranisava—Mehina Luka, a društvo misli osnovati pučku čitaonicu u Čemernom. Podružnica imade ski-sekciju, koja je izvela nekoliko izleta u okolicu, a članovi, koji imadu foto-aparate, snimili su većinu društvenih izleta.

Time sam završio prikaz o podružnicama. U ovo nekoliko riječi nije bilo moguće ocrtati onako zasluzni rad naših jedinica, kako bi to one zavrijedile, pa zato neka ne zamjere, ako sam mnogo lijepu akciju i mnoge dalekosežne osnove sveo na manji opseg, koliko mi je već vrijeme i prostor dopustio. Neka budu uvjerene naše podružnice i njihovi pozrtvovni članovi, da matica cijeni njihov rad, da ispravno shvaća njihovu ljubav za procvat hrvatskog planinarstva, njihovu privrženost našemu velikom društvu, i da će ih uvijek u njihovu nastojanju svojski podupirati.

Dopustite mi, da pri kraju, na današnjoj glavnoj skupštini, a prigodom desetgodišnjice moga tajnikovanja, prikažem u kratko golemi razvitak »Hrvatskoga planinarskog društva« u toj dekadi.

Svjetski rat je podrezao djelovanje mnogim društvima, pa tako i našemu. Tek godine 1921. počelo je »Hrvatsko planinarsko društvo« — možemo reći — opet u punom opsegu djelovati i naglo napredovati. Broj članova, koji je 1921. iznosio oko 2000, popeo se danas na 8000. God. 1921. spominju se 6 podružnica

i to u Gospiću, Jastrebarskom, Fužinama, Delnicama, Mrkoplju i Senju, a sada ih imamo 43 na cijelom području hrvatskih planina. Godine 1922. nastavilo se izdavanjem »Hrvatskog Planinara«, a slijedili su Vodići na Plitvička Jezera, Medvednicu i Velebit, svi stručno sastavljeni i u prvorazrednoj opremi.

Započela se živa propaganda redovitim priredivanjem izleta i predavanja, a za odvijanje sve većeg poslovanja uredila se stalna društvena poslovница i prostorije. Svake godine priredena je velika društvena zabava, koja je uvijek donijela lijepo prihode. Zainteresiralo se državne oblasti za planinarski pokret, pa su nam podijeljivane državne i oblasne subvencije naročito u vrijeme, dok je bio ministrom naš začasni član i bivši predsjednik g. dr. I. Krajač. I dok smo tako 1921. godine imali jednu jedinu vlastitu kuću na Sljemenu, steru se danas naši lijepi, novi, domovi i kuće po vrhovima naših najljepših planina od Ivančice pa sve do Orjena, otvaraju te planine novom životu, boljem upoznavanju i istraživanju. Tih domova, kuća i skloništa imademo sada 15 vlastitih i nekoliko unajmljenih, a bit će ih doskora i više. Stupili smo u veze sa domaćim i inostranim planinarskim organizacijama, te smo izmjenom naših publikacija i inom propagandom pobudili interes stranih, a naročito slavenskih, turista za ljepote naših planina, onih, koje oplakuje naš plavi Jadran i onih kroz čije klance se probijaju naše rijeke, da u smirenom toku nađu utočište u moru ili da ih protuga ona ista gruda, koja ih je i porodila.

I tako bi mogao redom nabrajati, korak po korak u osvajanju tla našoj ideji, kojoj smo pred 57 godina udarili temelje. Mogao bi navesti časne primjere požrtvovnosti ne samo naših jedinica u skupnom djelovanju, nego i pojedinaca, koji su kroz godine ustrajnim radom izgradivali našu društvenu zgradu, da se dovinula do sadašnje svoje veličine i jakosti. Mogao bi spomenuti, da je bilo i teških dana i velike borbe, što je opet sve prebrodila velika ljubav za naše društvo.

I kad konačno načinim bilancu zadnjih deset godina, kad vidim što je neumorni duh i čvrsta volja sve stvorila, onda moram reći, da je tih deset godina bila zlatna dekada u životu »Hrvatskog planinarskog društva«. (Odobravanje).

Predsjednik: Prima li glavna skupština izvješće g. tajnika na znanje?
— Prima se jednoglasno s odobravanjem.

III. IZVJEŠĆE BLAGAJNIKA.

Blagajnik g. Stjepan Korov podnosi izvješće o poslovanju matice »Hrvatskog planinarskog društva« u godini 1930.

Predsjednik: Ima li tko od članova šta primijetiti; ako ne, pitam: prima li glavna skupština izvješće g. blagajnika na znanje?

Prima se jednoglasno.

IV. IZVJEŠĆE NADZORNOG ODBORA.

G. Stjepan Benčić u ime nadzornog odbora izvješćuje, da su u smislu društvenih pravila ispitali točno godišnje račune i bilancu za poslovnu godinu 1930. i pronašli, da su u redu sastavljeni, te se potpuno slažu sa pregledanim poslovnim knjigama. Moli slavnu glavnu skupštinu, da izvješće primi na znanje, te upravnom i nadzornom odboru podijeli razrješnicu. Izvješće nadzornog odbora potpisali su njegovi članovi Franjo Čolnik, Stjepan Benčić i Ivka Crnetić.

Skupština na upit predsjednikov prima na znanje izvješće nadzornog odbora i podjeljuje razrješnicu upravnom i nadzornom odboru.

PREGLED POSLOVANJA H P. D-a SREDIŠNICE U ZAGREBU OD 1. I. DO 31. XII. 1930.

	Din	P	Din	P		Din	P	Din	P	Din	P	
Blagajna: za primitak	927.001	75			Blagajna: za izdatke							
Clanarina: za prov. ubiranja	3.192	50			Clanarina: za doprinose središnje	108.200	40				926.629	21
otpis $\frac{1}{3}$ opšt. članarine	12.331	80	15.524	30	» $\frac{1}{3}$ članarine podružnica	27.333	20	135.533	60			
Iskaznice: za nabavu iskaznica			5.710	—	Iskaznice: za naplatu iskaznica			4.890	—			
Poslovni prijatelji: isplate i terećenja			539.903	71	Poslovni prijatelji: za primitke i odo-							
Edicije: Tisak brošura	290	—			brenja			509.656	36			
Uvjerenja: Nabava tiskaniča	86.050	40	86.340	40	Edicije: za prodane brošure	2.576	75					
Znakovи: za nabavke			1.495	—	» Vodič po Velebitu	20.609	15	23.185	90			
Razglednice: za nabavke			5.925	—	Uvjerenja: za doprinose			28.113	—			
Sekcije: Foto: za isplate	3.355	—	932	25	Znakovi: za prodane znakove			8.395	—			
Sky: za isplate	603	—			Razglednice: za prodane razglednice			1.660	75			
Glažbeni: za nabavke	2.160	—	6.118	—	Sekcije: Foto: za uplate	50	—					
Zabava: razni izdatci			31.156	25	Sky: za uplate	2.413	—	2.463	—			
Predavanja: razni izdatci			1.876	—	Kamatni: za kamate na uloške							
Piramida: razni izdatci			1.060	—	Zabava: za bruto prihod			27.496	62			
Kuće, skloništa: Mosor	500	—			Predavanja: za ulaznine			56.706	25			
Risnjak	519	—			Piramida: za pristupnine			882	—			
Doci	1.000	—			Doprinos gradnje kuća: za doprinose			5.600	—			
Visočica	2.008	—			Upisnine: za upis novih članova			22.485	—			
Ivančica	2.321	50			Darovi: od banovinske uprave							
Smrekovac	3.339	70			» podružnica	100.000	—	4.665	—			
Bijele Stijene	3.574	—			» privatnika	11.158	—					
Zavižan	8.591	80			» skloništa: za noćarine Zavižan	1.365	65	112.523	65			
Rožanski kukovi	8.867	13			Podružnice: za uplate			1.256	—			
Gornje Jelenje	16.475	—	47.196	13	» otpis oproštene člana-	45.361	64					
Podružnice: za $\frac{1}{3}$ članarine			27.333	20	rine	12.331	80	57.693	44			
» Hrvatski Planinar	10.500	—										
» razna terećenja	18.750	55	56.583	75								

Hrvatski Planinar:	Tisk	51.777 50	Hrvatski Planinar:	Pretplate	45.761 50
Honorari	26.385 84		Oglaši	19.791 —	65.552 50
Providba oglasa	6.037 95			103.671 —	
Otprema i porez	2.057 51	86.258 80	Tomislavov dom:	Utržak pića	51.764 —
Tomislavov dom:	Nabava našastara	31.328 90	Noćarina	13.300 —	
Popravci i uzdržavanje	59.346 51		Pristupnina	2.629 70	171.364 70
nje	60.743 50		Stolci za ležaje		
Nabavka pića	17.759 50				
Trosarina pića	18.832 40				
Providbe opskrbnika			Trošak:	Naknada poštarine	869 25
Troškovi:	Stanarina i zakupi	29.728 —	Obračun tiskarnica	651 —	1.520 25
Plaće namještениka	63.750 —				
Pošta i telefon	7.404 53				
Propaganda	19.652 35				
Poslovница i tiskarnice	21.563 —				
Bolno-polporne blagajne	2.193 20				
Porez i osiguranje	4.798 —				
Rasvjeta i ogrijev	3.109 —				
Markacije	800 —				
Razni troškovi	6.070 —	159.070 08			
Našastar:	Poslovnice	4.918 —			
Knjižnice	3.014 —				
Mape i karte	178 —	8.110 —			
			2.168.272 23		2.168.272 23

Stjepko R. Korov, blađajnik v. r.

U Zagrebu, dne 31. prosinca 1930.

N A D Z O R N I O D B O R :

Ivka Čnetić v. r.

Stjepan Benčić, v. r.

Franjo Čolnik v. r.

Josip Pasarić, predsjednik v. r.

V. ODOBRENJE GODIŠnjEG PRORAČUNA.

Blagajnik g. Stjepan Korov čita prijedlog godišnjeg proračuna za god. 1931./32.:

PRORAČUN

H. P. D-a središnje u Zagrebu za godinu 1931./32.

Primitak

Izdatak

Članarina 3500 čl. . . .	87.500	—	Stanarina 2250	27.000	—
Dopr. gr. kuća	17.500	—	Plaće namj.	60.000	—
Upisnine 300	4.500	—	Hrv. Planinar	65.000	—
Članarine podružnica .	12.000	—	Gradnje kuća	30.000	—
Znakovi i iskaznice .	3.000	—	Uzdržavanje kuća . . .	35.000	—
Noćarina Sljeme	40.000	—	Dom i Muzej	10.000	—
Pristupnina Sljeme . .	10.000	—	Propaganda	15.000	—
Dohodak Sljeme	20.000	—	Predavanja	2.000	—
Pristupnina Piramide .	5.500	—	Osiguranja	3.000	—
Planinar i oglasi	60.000	—	Porezi	10.000	—
Edicije i Vodič	20.000	—	Pošta i telefon	7.000	—
Kamati na uloške	20.000	—	Pisarničke potrebštine .	15.000	—
Društvene priredbe . . .	10.000	—	Bolno podp. blagajna .	2.500	—
		—	Rasvjeta i ogrijev . . .	6.000	—
		—	Markacije i putevi . . .	4.000	—
		—	Biblioteka i mape . . .	4.000	—
		—	Razni izdaci	14.500	—
		310.000	—		310.000

ZAGREB, 25. lipnja 9131.

Josip Pasarić, predsjednik

Stj. R. Korov, blagajnik

Predsjednik: Pitam glavnu skupštinu, da li odobrava tako sastavljen godišnji proračun? — Prima se.

VI. PRIJEDLOZI UPRAVNOG ODBORA I PODRUŽNICA.

1. Tajnik g. Dr. Zlatko Prebeg čita prijedlog upravnog odbora, da se izaberuovi delegati za savezni kongres: gg. Josip Pasarić i Dr. Zlatko Prebeg, a zamjenicima gg. Mirko Bothić i Josip Vučak; za kongres »Asocijacije slavenskih planinarskih društava«: g. Josip Pasarić; za Zimsko-sportski savez: g. Viktor Šetina.

Predsjednik: Pitam glavnu skupštinu, prima li ovaj prijedlog upravnog odbora? — Prima se.

2. PRIJEDLOG O ZAČASnim ČLANOVIMA.

Predsjednik: Prema čl. 3. društvenih pravila glavna skupština ima pravo, da imenuje za časnim članovima one, koji su stekli »osobitih zasluga za društvo i njegov cilj«. Među takove ubrajamo uz dosadašnje naše odlične radnike nekoliko zasluznih trudbenika, koji revno i požrtvovno sudjeluju u minalom 10-godišnjem razvoju našega društva. To je u prvom redu naš dosadašnji

potpredsjednik g. Dr. Josip Poljak, koji je već g. 1914. preuzeo uredništvo »Hrv. Planinara«, čije je izlaženje za vrijeme svjetskog rata bilo obustavljeno. Kad je god. 1922. naše društveno glasilo opet uskrsnulo, uredništvo je ponovo povjerenog g. Dru. Josipu Poljaku, koji ga je uredivao sve do god. 1929. i u njem priopćio dugi niz svojih studija o hrvatskim planinama uopće, a o našem Kršu i Velebitu napose, dok je u novije vrijeme opisao Durmitor, Maglić, Bioč i Volujak. Kroz više od 15 godina on je osobitu pažnju posvećivao našem Velebitu, koji je nebrojeno puta uz nemale poteškoće proputovao uzduž i poprijeko, pobliže istražio njegove prilaze, staze i bogaze, uspone, prelaze i vrhove, otkrio mnoge njegove ne samo nadzemne, nego i podzemne prirodne čare, a uz to načinio na hiljade uspjelih fotografiskih snimaka. Plod toga napornoga i požrtvovnoga rada jasno se ogleda u njegovu »Planinarskom Vodiču po Velebitu«, koji je kao prvo stručno-planinarsko djelo u našoj književnosti naišlo na sveopću pohvalu ne samo kod domaćih nego i kod stranih stručnjaka. Tako je n. pr. uvaženi češki planinarski pisac g. V. V. Jeniček, potpredsjednik »Kluba českosl. turista« i urednik društvenog glasila »Časopis turista« o njem izrekao ovaj laskavi sud: »Djela tako lijepoga naša turistička literatura do sada nema, pa naše Visoke Tatre nisu dosad našle tako oduševljenoga opjevaoca, kao što je ovdje Velebit našao u Dru. J. Poljaku. — Ovim i drugim svojim radovima g. Dr. J. Poljak uvelike je zadužio naše društvo, pa stoga središnji odbor predlaže, da ga ova glavna skupština imenuje začasnim članom.

(Odobravanje.)

Pri tom nam je dužnost priopćiti neugodnu vijest, da se je u oči ove skupštine g. Dr. J. Poljak zahvalio na odborničkoj i potpredsjedničkoj časti s razloga, što je u novije vrijeme toliko zauzet službenim poslom, a osim toga mu i zdravlje nije u najboljem redu, da ne može više sudjelovati u odboru maticе. Time ne misli — veli u svom pismu — prekinuti svoje veze s društvom, jer mu je stalo do toga, da se društvo razvija, pa će kao obični planinar svakom prilikom potpomagati taj rad, kao što je to i dosele činio. Središnji odbor veoma žali tu njegovu odluku, ali joj se mora pokoriti i potražiti mu zamjenika u našim redovima.

U vodstvu naših društvenih organizacija imamo jednoga odličnoga i radinoga kulturnog pregaoca i organizatora, koji je stekao velikih zasluga za razvoj i napredak planinarstva na obalama našega Jadrana. To je g. prof. U. Girometta, predsjednik H. P. D. podružnice »Mosor« u Splitu, koja danas broji oko 300 članova, što je za Split ne malo čudo. Ona je na njegovu inicijativu uzorno organizirana prema načelu o podjeli rada i razvija pod njegovim vodstvom vrlo intenzivnu i uspješnu djelatnost ne samo na polju planinarstva, nego i u svim onim kulturnim i socijalnim granama, koje stoje s njime u vezi: narodnom prosvjećivanju, pošumljivanju gologa krša, unapređenju sela i prometu stranaca, populariziranju prirodnih ljepota i u dobrotvornom potpomaganju sirotne djece u zabitnim zagorskim selima. Uredenje prekrasne spilje Vranjače i ponosni planinarski dom na Mosoru, vidljivi su uspjesi njihova rada, koji može služiti uzorom mnogim našim podružnicama. Osim toga g. prof. Girometta poznat je kao vrstan planinarski pisac i zaslужan istraživač podzemnih spilja u primorskom kršu (Vranjača) te je svojim mnogostrukim uspješnim radom u punoj mjeri zasluzio, da ga proglašimo začasnim članom našega društva.

Na obalama Jadrana imamo još dvije organizacije, koje se u produktivnom i konstruktivnom planinarskom radu uspješno takmiče sa splitskom posestrićem. To je na sjeveru H. P. D. podružnica »Velebit« na Sušaku, a na jugu H. P. D. podružnica »Orjen« u Dubrovniku. Prvoj stoji na čelu g. Dr. Dinko Vitezić, koji već osam godina uzorno vodi tu našu radinu podružnicu. Ona

je dosad žilavim radom i uspješnom propagandom okupila oko sebe oko 400 članova, te je pod njegovim vodstvom kao prva naša podružnica sagradila g. 1926. na Obruču prostranu planinarsku kuću, i to od najveće česti iz sredstava, koja je sama namakla, u čemu dosad prednjači pretežnoj većini svojih posestrima. Taj produktivni rad nastavlja sada u sporazumu s društvenom maticom pri gradnji planinarske kuće na Risnjaku, za koju je namijenila prinos od D 15.000 iz vlastitih sredstava i uz to ishodila pripomoć od D 10.000 od uprave vlastelinstva kneza Turn-Taxisa. I kod nje je dobro provedena podjela rada, te n. pr. njezina ski-sekcija broji oko 100 aktivnih članova. Tako »Velebit« kroči od uspjeha do uspjeha pod vještim vodstvom g. Dr. D. Vitezića, koji se istakao ne samo kao dobar društveni organizator, nego i kao okretan planinarski pisac, o čemu svjedoče njegovi članci u »Hrv. Planinaru«.

Sličnih zasluga ima kod H. P. D. podružnice »Orjen« u Dubrovniku g. kap. Đuro Panjić, koji je ondje ličnom inicijativom i životom propagandom razbudio interes za planinarstvo kod omladine i građanstva i s njihovom pomoću osnovao podružnicu, koja se unatoč nepovoljnim prilikama u tri godine tako lijepo razvila, da danas broji oko 100 članova. Njemu imamo u prvom redu zahvaliti, što planinarstvo u tom divnom kraju, gdje su more i planina u vječnom zagrljaju, iz dana u dan sve više napreduje. On je planinarsku četu vodio najprije u dubrovačku okolicu, koja je puna nadzemnih i podzemnih prirodnih ljepota (Rijeka, Močiljska i Debelin pećina i dr.), a zatim svratio pažnju okolnim planinama, napose vrletnom Orjenu (1895 m), na kojem je sa svojim drugovima otkrio više zanimljivih penjačkih uspona, idealni teren za skijaški sport i vrlo zgodno mjesto za planinarsku kuću na Orjenskoj lokvi (1594 m). Kako je on ujedno vješt foto-amater i planinarski pisac, nije slike i dojmove sa tih brojnih izleta zadržao za sebe, već ih je iznio na vidjelo dana u našem društvenom časopisu i drugim javnim glasilima. Gradnja planinarske kuće na Orjenu, što se ovih dana na njegovu inicijativu počela izvoditi, kruna je toga pozitivnog i stvaralačkog rada. — Svrnemo li pogled opet na sjever našega područja, sa zadovoljstvom opažamo, da imamo u susjedstvu više takovih radnika na planinarskom polju, koji mogu služiti uzorom mладom naraštaju. Tako je u našim redovima poznato, da u ubavom Samoboru ugledni građanin gosp. Mirko Kleščić star, već od svoje mladosti ustrajno i uspješno surađuje u planinarskom pokretu i izgradivanju planinarskih investicija. On se je pred više decenija prvi sanjkao na skijama i vodio izlete u samoborske gore, pa i danas sa svojim mlađim drugovima gradi i označuje putove i prilaze, pripireduje skijaške utakmice i zabave, živo sudjeluje u radu tamošnje naše podružnice i zajedno sa svojim odborničkim drugovima svojski nastoji, da okolne pitome planine učini ugodnim izletištem gradskoga svijeta. Poradi tih zasluga on je već prije bio zavrijedio, da ga naše društvo imenuje začasnim članom.

Ovomu kolu naših zaslужnih graditelja i revnih radnika na planinarskom polju možemo da pribrojimo mlađog planinarskog pregaoca, g. Dra. A. Špirlera, predsjednika naše podružnice »Ivančica« u Ivancu. U njega i njegovih drugova bilo je mnogo dobre volje, ali pre malo sredstava, da izvedu davnu osnovu: gradnju planinarske kuće i željezne piramide na vrhu Ivančice. Unatoč tomu on se sa svojim drugovima dao energično na posao, poveo živu akciju za skupljanje prinosa i s potporom matice, oblasnog odbora i susjednih posestrima u Zlataru, Čakovcu i Varaždinu sagradio najprije kuću, a kad je ona bila gotova, na isti je način pribavio veći dio sredstava za željeznu piramidu i tako marnim radom i čeličnom voljom stvorio u kratko vrijeme dva važna planinarska objekta na najvišoj gori Hrvatskoga Zagorja. Takav rad i uspjeh

zaslužuje našu hvalu i priznanje, koje mu iskazujemo time, što ga predlažemo za začasnoga člana našega društva.

Onomadne je stigao od H. P. D. podružnice »Mali Rajinac« u Otočcu predlog, koji je odobren na njezinoj glavnoj skupštini, da se njezin bivši predsjednik g. Mr. Franjo Časte k, ljekarnik u Otočcu, imenuje začasnim članom u znak priznanja, što je svojim radom te mnogim moralnim i materijalnim žrtvama omogućio i proveo osnutak ove podružnice, podupirući ju stalno u njenom planinarskom radu. Središnji odbor iznosi taj predlog s preporukom, da ga glavna skupština odobri.

Nato predsjednik pita glavnu skupštinu, da li prima predložene za začasne članove »Hrvatskog planinarskog društva?« — Primaju se jednoglasno.

IZBOR JEDNE TREĆINE ODBORNika I POPUNJENJE ODBORA

Predsjednik javlja, da je predana samo jedna listina, i pita, hoće li se glasovati tajno ili će se birati per acclamationem, kako je često bio običaj. — Član g. dr. Vuković pita, s kojih razloga odbor na ispražnjena mjesta predlaže gg. Jerkovića i Mihajlovića. — Predsjednik odgovara, da je odbor predložio g. Stjepana Jerkovića zato, što poznaje i cjeni njegovu suradnju u prošlim godinama, kada je bio odbornik matice i kasnije kroz više godina odbornik i predsjednik naše agilne podružnice »Željezna Gora« u Čakovcu. Želja je odbora, da ima za suradnika tako prokušanu silu i zasluzna člana. Gosp. Drago Mihajlović istakao se kao agilan član omladinske sekcijske, pa odbor drži, da treba takve mlade ljude povući u odbor, da zajednički posluju sa starijima.

Nakon toga objašnjenja prelazi se na izbor, pa se u upravni odbor biraju per acclamationem: gg. Mirko Bothe, dr. Ivo Horvat, Stjepan Korov, ing. Josip Neumann, Rudolf Rebrnjak, Vladimir Stahuljak, Josip Vučak, Stjepan Jerković i Drago Mihajlović.

VIII. IZBOR NADZORNOG ODBORA

U nadzorni odbor birani su jednoglasno gg. Stjepan Benčić i Franjo Čolnik i gdje Ivka Crnetić.

IX. EVENTUALIJA

Dr. Prebeg: Kao svom opunomoćeniku povjerila mi je podružnica »Ravna gora« u Varaždinu, da iznesem pred glavnu skupštinu pitanje gradnje kuće na Ravnoj Gori, da skupština prihvati tu gradnju i odobri novčanu pripomoć od 60.000 dinara, i to 30.000 dinara kao svotu, koju je matica g. 1929. namijenila u tu svrhu iz pripomoći bivše zagrebačke samouprave, a 30.000 dinara kao pripomoć matice. U više navrata je podružnici taj iznos usmeno obećan, no sada moli podružnica, da to i skupština odobri i da joj se dostavi pismeno rješenje. Sa gradnjom ne kani podružnica započeti ni ove, ni iduće godine, jer nema dovoljno raspoloživih sredstava. Stanje fonda je momentano 54.000 dinara, a podružnica sama želi sakupiti 100.000 dinara, te će najmanje jednu godinu unaprijed obavijestiti središnjicu o vremenu početka gradnje tako, da može nesmetano namaknuti svotu, koja je podružnici obećana.

Predsjednik: Na ovaj prijedlog podružnice »Ravna Gora« imadem izjaviti, da je matica za gradnju kuće na Ravnoj Gori osigurala svotu iz doprinosa bivše zagrebačke oblasti u iznosu od Din 30.000, no princip je bio do sada uvijek taj, da se podružnicama, koje grade, prinosi sa strane matice isplaćuju tek onda, kada pristupaju gradnji, odnosno postepeno s napredovanjem same gradnje. O tome je podružnica u više navrata obaviještena, a 1929. to je i objavljeno i odobreno na glavnoj skupštini našega društva (vidi br. 10. »Hrv. Planinar«, 1929. str. 258.).

No podružnica »Ravna Gora« traži sada povrh ovog već osiguranog iznosa još 30.000 dinara iz sredstava matice, a evo pred današnju glavnu skupštinu iznesen je i prihvaćen proračun, u kojem stavka »doprinosi za gradnju kuća« iznosi svega samo 30.000 dinara, a to je za sve kuće, što se ove godine imadu podići. Prema tome ne može jedna podružnica tražiti, da se njoj za gradnju kuće — i to istom u budućnosti izdvoji svota, koja je predviđena za sve gradnje ove godine. Pri tom moramo spomenuti, da po našim pravilima (§ 8.) matica može učestvovati u »podupiranju planinarskih investicija« svojih podružnica »prema finansijskoj snazi, ako je s izvedbom tih investicija sporazumna«. Molim, da se taj prijedlog s ovih razloga, a i s razloga što nije odboru u smislu pravila podnesen 8 dana prije glavne skupštine, otputi odboru matice na rješavanje.

Skupština otpućuje prijedlog odboru na rješavanje.

Gosp. Loidl predlaže, da se uvede obligatorna pretplata za »Hrvatski Planinar« za sve članove i da se pristupnina na »Tomislavovom domu« bolje ubire.

Predsjednik odvraća, da uvedenje obligatne pretplate za »Hrvatski Planinar« nije moguće provesti, a gledje boljeg ubiranja pristupnine da je upravni odbor već poduzeo potrebite korake.

Predsjednik: Budući da nema drugih predloga ni upita, zaključujem glavnu skupštinu, zahvaljujem prisutnima na sudjelovanju i pozivam članove, da u narednoj godini što življe prionu uz »Hrvatsko planinarsko društvo«, da posjećuju izlete i priredbe društvene i svojim dužnostima što točnije udovoljavaju.

Skupština je zaključena 23 sata. Dovršeno.

Predsjednik: Josip Pasarić v. r.

Perovodja: Vlatko Zenz v. r.

Ovjerovitelji: Dr. Josip Tučkorić v. r., Ćiro Bronić v. r.

DRUŠTVENE VIJESTI

ZAHVALA NJEGOVA VELIČANSTVA KRALJA NA POZDRAVNIM TELEGRAMIMA. Naše društvo primilo je iz predsjedničkog ureda uprave policije u Zagrebu saopćenje Ministarstva unutrašnjih poslova od 1. VII. i 8. VII. 1931. K broj 1011 i 1054: da je Njegovo Veličanstvo Kralj blago izvoleo naređiti, da se izjavi Njegova zahvalnost na pozdravnim telegramima, što ih H. P. D. poslalo sa svoje 57. glavne godišnje skupštine i sa proslave otvorenja novih spilja na Plitvičkim Jezerima.

KONSTITUIRANJE ODBORA H. P. D. SREDIŠNICE. Na prvoj sjednici iza glavne skupštine konstituirao se odbor ovako: Predsjednik Josip Pasarić, ujedno urednik društvenog glasila; I. potpredsjednik dr. Ivan Krajač; II. potpredsjednik Mirko Bothe; I. tajnik dr. Zlatko Prebeg, ujedno pročelnik foto-sekcije; II. tajnik Josip Vučak, ujedno pročelnik Putne blagajne; blagajnik Stjepan Korov; I. ekonom Juraj Vuković; II. ekonom Stjepan Jerković; knjižničar Vladimir Stahuljak; zamjenik knjižničara Drago Mihajlović; pročelnik prosvjetno-kultурне sekcije Dr. Ivo Horvat; članovi gradjevne sekcije: nadsavj. August pl. Pisačić i ing. Josip Neumann; referent za izlete i markacije Antun Glad, ujedno pročelnik omladinske sekcije, čuvar geograf. karata ing. Zvonko Badovinac; referent za zimski sport Viktor Šetina; čuvar diapositiva i klišaja Slavko Hitzthaler; ostali odbornici: Rudolf Rebrnjak i Vlatko Zenz, pročelnik glazbene sekcije A. Vranić. Nadzorni odbor: Stjepan Benčić, Franjo Čolnik i Ivka Crnetić.

PRINOSI PODRUŽNICA ZA GRADNJU PLANINARSKIH KUĆA I SKLONIŠTA. Da popunimo izvještaj o solidarnoj suradnji naših podružnica i o podupiranju planinarskih investicija, donosimo podatke o novčanim prinosima, što su ih u prošloj i ovoj godini u tu svrhu namijenile: 1. H. P. D. podružnica »Martinšćak« u Karloveu, doznačila je matici prošle godine Din 4.000 za gradnju nove kuće na Risnjaku, a ove godine Din 1.000 za gradnju planinarskih kuća i skloništa, što sa pređašnjim prinosima od Din 9.000 u jednaku svrhu iznosi lijepu svotu od Din 14.000. — 2. H. P. D. podružnica »Velebit« na Sušaku u prošloj je godini votirala kao prva Din 15.000 za gradnju nove kuće na Risnjaku. — 3. H. P. D. podružnica »Vinica« u Dugoj Resi poslala je lane matici razmjerno znatnu svotu Din 6.000 za gradnju planinarskih kuća i skloništa. — 4. H. P. D. podružnica »Gvozd« u Sisku, koja je g. 1929. vlastitim sredstvima podigla paviljon i piramidu na Viktorovcu, stavila se ove godine u prve redove planinarskih brotvora. Dne 7. VII. poslala je matici razmjerno velik iznos od Din 4.000 i to Din 3.000 za gradnju kuće na Risnjaku i Din 1.000 za gradnju planinarske kuće na Plitvičkim Jezerima (s temeljito obrazloženim predlogom, da je poslije Risnjaka najpreča gradnja kuće na P. Jezerima), a ujedno javila, da je iznos od Din 500 odaslala izravno u Split podružnici »Mosor« za dovršenje Planinarskog Domana na Mosoru. — 5. Solidarnom suradnjom jednakom se odlikuje H. P. D. podružnica »Željezna Gora« u Čakovcu, koja je u prošloj godini dala Din 3.000 H. P. D. podružnici »Ravna Gora« u Varaždinu za gradnju kuće na Ravnoj Gori, dok je u g. 1929. H. P. D. podružnici »Ivančici« u Ivancu isplatila iznos od Din 1.000 kao pripomoć za uređenje plan. kuće na Ivančici. — 6. H. P. D. podružnica »Oštrelj« u Zlataru bratski je pomagala svoju posestrimu »Ivančicu« pri gradnji kuće i piramide na Ivančici, a u prošloj je godini darovala lijep prinos od Din 1.000 za gradnju kuće na Ravnoj Gori. — 7. H. P. D. podružnica »Bilogora« u Bjelovaru u prošloj je godini dala pripomoć od Din 500 za kuću i piramidu na Ivančici, a ove godine Din 500 za gradnju kuće na Ravnoj Gori. — 8. H. P. D. podružnica »Papuk« u Virovitici darovala je ove godine iz svojih skromnih sredstava iznos od Din 200 za gradnju kuće na Ravnoj Gori. Ugledale se i ostale naše organizacije, koje imaju ušteđene gotovine, a same ne grade, u ove uzorne primjere planinarske svijesti i djelotvorne solidarnosti!

GRADNJA PLANINARSKE KUĆE NA ORJENU. Početkom srpnja položen je temeljni kamen planinarskoj kući na Orjenu, što je izvodi naša radina podružnica »Orjen« u Dubrovniku. Kako nam odanle javljaju, gradnja tako brzo napreduje, da će po svoj prilici doći pod krov još ovoga ljeta. Matica je prema obećanju podružnici doznačila za gradnju te kuće beskamatni zajam od Din 20.000, i to prvi obrok (10.000) pri početku gradnje, a ostatak (10.000) prema napretku radnja pod kraj srpnja.

PRIPOMOĆ H. P. D-a STRADALNICIMA HRVATSKOG ZAGORJA. Središnji upravni odbor H. P. D. odazvao se pozivu oblasnog odbora Crvenog Križa u Zagrebu, da pritekne u pomoć stradalnicima Hrvatskog Zagorja i okolice Zagreba, kojima je tuča i ciklon uništilo ovogodišnji prirod, te je u tu svrhu poslao pripomoć od Din 1.000 spomenutom odboru.

OTVORENJE I POSVETA »ŠOICEVE KUĆE« U LIPOVCU POD JAPETIĆEM. Pošto je ove zime »Mesićeva kuća« na Japetiću po drugi put orobljena, naša je podružnica, zaslugom predsjednika g. Šoića, nabavila od tvrtke »Samobor« kuću kod sela Lipovca pod Japetićem i dala je popraviti i urediti, da može služiti kao planinarsko sklonište ljeti i zimi. Ta je nova kuća svečanim načinom otvorena i posvećena 23. srpnja.

IZLET H. P. D. PODR. »ORJENA« NA LOVĆEN. Javljuju nam iz Dubrovnika: Nepogodom vremena osuđeni izlet na Lovćen u prošloj godini izvršio se je 12. VII. o. g. Planinari HPD »Orjen« u zajednici sa sokolskim društvom »Dubrovnik« poklonili su se grobu pjesnika Gorskog Vijenca, Vladike Petra II. Petrovića Njeđuša. Predsjednik HPD »Orjen« dr. Đ. Orlić, uz prigodnu riječ položio je lovovrijenac u ime Dubrovčana, a g. M. Kusijanović držao je pomenslovo naglasivši, da time manifestuju poštovanje borcu, pjesniku i apostolu narodne misli o 100 godišnjici pjesnikova zavladičenja.

UGLEDNI STRANI PLANINARI NA VELEBITU. O Dušovima 1931. boravili su kroz tjedan dana na Velebitu gg. dr. Vincenc Bauer, potpredsjednik zemaljskog sudišta u Grazu, njegova gospoda supruga i sin. Obišli su Velebit na crti: Oštarije — Donje Pazarište — Stirovača — Mirovo — Samardžija — Mali Rainac — Oltari — Sv. Juraj i morem do Jablanca. Hvale se, da su našli dobro prenoćište i opskrbu u drž. nadlugariji u Oštarijama kod g. nadlugara Bože Milinovića, zatim kod g. Biskupovića u Pazarištu i kod g. Blaža Vukelića u Krasnu. Svuda u šumama nad 1200 m. vis. našli su duboki snijeg, ali već podgrizen od toplije zemlje, što je otešavalo hodanje. Lubenovac je planinare upravo oduševio. Bujnost i ljepota cvijeća na visokim livadama u Velebitu je u rano proljeće čudesna. Već na jednoj čistini pod Crnim Gredama počivali su kao u prirodnom vrtu prekrasnog tamno-crvenog cvijeća. Isto su opazili i na jednoj gorskoj livadi u Vranjkovoj Dragi i u Generalskom Dolcu. Ti svjetni sagovi njihov su pojam o »zelenoj« livadi potpuno okrenuli: livade su u istinu bile potpuno violetne od krokusa, koji raste gusto poput trave. Javljuju, da će ove godine jošte jednom posjetiti Velebit samo sa ciljem, da prođu nove putove: Krajačeva kuća — Rossijeva koliba — Mirovo. — Dr. Ivan Krajač.

POŽAR MESIĆEVE KUĆE NA JAPETIĆU. Za vrijeme šumskih požara izgorjela je na Japetiću sredinom srpnja planinarska »Mesićeva kuća«, vlasništvo H. P. D. podr. »Japetić« u Samoboru. Prošle zime ta je kuća potpuno opljačkana i opustošena. Požar je buknuo noću, pa kako je bila drvena, oganj ju je do temelja uništio. Uzrok požara nije poznat.

SADRŽAJ: Glavna skupština Hrvatskog Planinarskog Društva: I. Razvoj i rad H. P. D. (od g. 1874. do 1930.), str. 197—201. — II. Zapisnik 57. redovite glavne godišnje skupštine, str. 201—230. — Društvene vijesti: Zahvala Nj. Vel. Kralja na pozdravnim telegramima. — Konstituiranje odbora H. P. D. središnjice. — Prinosi podružnica za gradnju planinarskih kuća. — Gradnja planinarske kuće na Orjenu. — Pripomoć H. P. D. stradalnicima u Hrvatskom Zagorju. — Otvorenje i posveta Šoićeve kuće u Lipovcu pod Japetićem. — Izlet »Orjena« na Lovćen. — Ugledni strani planinari na Velebitu. — Požar Mesićeve kuće na Japetiću, str. 230—232.

»Hrvatski Planinar« izlazi 12 puta na godinu: pretplata stoji godišnje Din 50.— (za dake i naučnike Din 40.—; za inozemstvo Din 70.—). Pretplatu, reklamacije, rukopise i fotografije prima HPD središnjica u Zagrebu, Dolac broj 1. Odgovorni urednik: prof. Josip Pasarić, Medveščak br. 57. — Izdavač »Hrvatsko Planinarsko Društvo« u Zagrebu. — Tiskar »Tipografije« d. d. Zagreb, Preradovićev trg 9. — Za tiskaru odgovara I. Ivanković, Zagreb, Selska c. 39.